

Innst. O. nr. 58

(2001-2002)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i lov 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler og lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell

Ot.prp. nr. 40 (2001-2002)

Til Odelstinget

1. INNLEDNING

Departementet foreslår i proposisjonen endringer i universitets- og høyskoleloven fra 1995 for å nå de målene som er satt for Kvalitetsreformen av høyere utdanning. Disse målene er bl.a. økt studieintensitet og gjennomstrømning, bedre studiekvalitet og økt internasjonalisering. Kvalitetsreformen skal gi de høyere utdanningsinstitusjonene større frihet, men også mer ansvar for strategisk styring og bedre ressursutnyttelse.

Departementets endringsforslag tar sikte på å fremme institusjonenes frihet, styrke ledelse og styring ved institusjonene og å styrke det helhetlige læringsmiljøet ved utdanningsinstitusjonene. I tillegg inneholder proposisjonen forslag om at det opprettes et uavhengig organ for akkreditering og evaluering som skal kontrollere kvaliteten ved norske institusjoner som tilbyr høyere utdanning.

Proposisjonen er en oppfølging av Stortingets behandling av Kvalitetsreformen, jf. Innst. S. nr. 337 (2000-2001) og St.meld. nr. 27 (2000-2001), samt utredningene NOU 1999:17 (Realkompetanse), NOU 1999:18 (Oppdragsvirksomhet) og NOU 2000:14 (Mjøs-utvalget). Departementet følger også opp Innst. S. nr. 110 (1999-2000) hva angår bedre utnyttelse av forskningsresultater, jf. St.meld. nr. 39 (1998-1999) og NOU 2001:11 (Bernt-utvalget).

Departementet kommer i en egen sak til Stortinget tilbake til øvrige virkemidler for å fremme kommersialisering av forskningsresultater ved universiteter og høyskoler (Ot.prp. nr. 67 (2001-2002)). Som egen sak fremmes også forslag til endringer i privathøyskoleloven, slik at også de private høyskolene skal sette i gang innføring av Kvalitetsreformen fra høstsemesteret 2002 (Ot.prp. nr. 69 (2001-2002)). Departementet vil i løpet av 2002 starte arbeidet med en felles lov for statlige og private utdanningsinstitusjoner i tråd med

Stortingets vedtak 12. juni 2001. Parallelt med dette har departementet satt i gang en prosess som vil åpne for at enkelte statlige høyere utdanningsinstitusjoner skal kunne organiseres som selvstendige rettssubjekter.

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Ine Marie Eriksen, Jan Olav Olsen, Raymond Robertsen og Søren Fredrik Voie, fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Eva M. Nielsen og Karita Bekkemellem Orheim, fra Fremskrittspartiet, Ursula Evje og Arne Sortevik, fra Sosialistisk Venstreparti, Lena Jensen og lederen Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Arne Lyngstad og Elsa Skarbøvik, fra Senterpartiet, Rune J. Skjælaaen, fra Venstre, Trine Skei Grande, og representanten Jan Simonsen, viser til Innst. S. nr. 337 (2000-2001) og Stortingets behandling 12. juni 2001 av Kvalitetsreformen av høyere utdanning.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen, merker seg at endringene i proposisjonen er en oppfølging av Stortingets behandling av St.meld. nr. 27 (2000-2001) Kvalitetsreform av høyere utdanning.

Flertallet vil understreke målene med Kvalitetsreformen om blant annet økt studieintensitet og gjennomstrømning, bedre studiekvalitet, læringsmiljø og økt internasjonalisering. Videre at institusjonene skal gis større frihet, men også mer ansvar for strategisk styring og bedre ressursutnyttelse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen har merket seg at proposisjonen, etter deres opp-

fatning, ikke fremstår som et dokument basert på vedtak fattet i Innst. S. nr. 337 (2000-2001). Som et eksempel vises det til kontroll- og konstitusjonskomiteens interesse for gjennomføringen av vedtak nr. 551, 12. juni 2001:

"Stortinget ber Regjeringen legge til grunn de kriterier, forutsetninger og prosedyrer som enstemmig er trukket opp av Mjøsutvalget i NOU 2000:14, for at en institusjon skal kunne tilkjennes universitetsstatus."

Det vises for øvrig til spørsmål, svar og merknader i Innst. S. nr. 170 (2001-2002).

Bakgrunnen for behandlingen av Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) var at Regjeringen ved kongelig resolusjon 30. april 1998 oppnevnte et utvalg for å utrede høgre utdanning etter år 2000. Mandatet for utvalget var blant annet å gi en samlet vurdering av institusjonene som utdannings- og forskningsinstitusjoner, med fokus på kvalitet og effektivitet i både utdanning og forskning i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Kort oppsummert vil disse medlemmer vise til følgende beskrivelse:

1. Selvstendige institusjoner - fordi en gjennomgående vurdering tilsier at høyere utdanning og forskning er bedre i stand til å ivareta behovet for tradisjonsformidling, stabilitet og forutsigbarhet enn behovet for omstilling og fleksibilitet. Utvalget anså det som viktig at institusjonene i sterkere grad ble satt i stand til å møte stadig økende krav til omstilling - ny teknologi, den internasjonale og globale åpenhet, økt konkurranse, livslang læring mv.
2. Uavhengig faglig akkrediterings- og evalueringsorgan - fordi en målsetting må være å la hensynet til målbar og dokumenterbar kvalitet være det styrende prinsipp for aktiviteten ved institusjonene. Behovet for økt kvalitet i lærings- og forskningsmiljøet tilsier at det legges større vekt på evaluering av utdanninger og fagmiljø. Etter utvalgets vurdering bør det etableres et uavhengig fagorgan for akkreditering og evaluering i høyere utdanning. Utvalget sier videre at det er viktig at dette organet er uavhengig av så vel departementet som institusjonene i høyere utdanning.
3. Det internasjonale markedet - Utvalget påpeker at de norske institusjonene for høgre utdanning må bli mer internasjonalt orienterte og at utveksling av studenter og forskere må stimuleres. Den nasjonale målestokk vil ikke lenger være tilstrekkelig, og tanken om "Norgesnettet" som den styrende faktor for arbeidsdeling og spesialisering de siste årene må skiftes ut med et nettperspektiv i etter hvert-global sammenheng. Det bør være en ambisjon at norske universiteter og høyskoler skal være ettertraktede steder for utdanning og arbeid etter internasjonale mål.

Den internasjonale utfordringen kan etter disse medlemmers oppfatning være at flere norske studenter tar hele sin utdanning i utlandet og at norsk høyere utdanning og forskning er konkurransedyktige i et internasjonalt kunnskapsmarked, slik at utenlandske studenter og forskere aktivt søker utdanning og arbeid ved norske institusjoner.

Videre har disse medlemmer merket seg at etter utvalgets vurdering er norsk høyere utdanning gjennom de siste tiår blitt utsatt for forventninger om effektivitet og kostnadskontroll, og disse forventningene har gått på bekostning av mulighetene for å satse på kvalitet i læringssituasjonen. Det er grunn til å peke på at ressurser i seg selv ikke fremmer kvalitet, men disse medlemmer har grunn til å tro at kortsiktig politisk gevinst, uten at tilstrekkelig ressursgrunnlag har vært en av flere medvirkende årsaker til dagens vanskelige situasjon for institusjonene.

Det viktigste enkelttiltaket for å fremme og sikre en høy faglig kvalitet hos institusjonene er opprettelsen av det uavhengige akkrediterings- og evalueringsorganet. Utvalgets forslag knyttes opp til uavhengighet vis-à-vis departementet og utdanningsinstitusjonene. Videre har disse medlemmer merket seg at organet skal akkreditere de institusjonene, både offentlige og private som skal ha rett til å tilby offentlig godkjent utdanning. Disse medlemmer kan på bakgrunn av det fremlagte dokument og flertallets syn som fremkommer i merknader og forslag ikke se at verken Mjøs-utvalgets intensjoner eller kontroll- og konstitusjonskomiteens bekymring er ivaretatt på en tilfredsstillende måte og tilslutter seg merknader og synspunkter fremkommet fra Fremskrittspartiets medlemmer i den omtalte komité.

2. HELSEPERSONELLOVEN

Departementet foreslår også å legge inn en forskriftshjemmel i helsepersonelloven fra 1999. Forslaget er utarbeidet i samarbeid med Helsedepartementet og går ut på at myndighet til å utstede autorisasjon skal kunne delegeres til den enkelte utdanningsinstitusjon og andre med utdanningsansvar. Dette skal bare gjelde studenter som tar utdanning i Norge, og som ikke skal ut i praktisk tjeneste.

Komiteen slutter seg til proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen mener at ansvaret for autorisasjon eller godkjenning av utdanning som ikke ivaretas av §53 nr. 4 må ligge under organet for akkreditering og evaluering.

3. UNIVERSITETS- OG HØGSKOLELOVEN - VIRKEOMRÅDE OG FORMÅL

I forslaget til endringer av universitets- og høyskoleloven beholder departementet dagens fire institusjonskategorier: universiteter, vitenskapelige høysko-

ler, statlige høyskoler og kunsthøyskoler, men lar oppregningen av institusjonenes navn i loven utgå. Kongen fastsetter institusjonsstruktur og avgjør hvilken kategori institusjonen tilhører på grunnlag av en uavhengig faglig vurdering, jf. pkt. 5 nedenfor. På tilsvarende grunnlag skal Kongen kunne bestemme at deler av loven skal gjelde for statlige institusjoner som gir utdanning på faglig nivå med universiteter og høyskoler. I forslaget til lovtekst blir institusjonene pålagt å samarbeide med samfunns- og arbeidsliv. Tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring blir etter forslaget også lovpålagt.

Departementet har i samsvar med Stortingets vedtak lagt til grunn at universitetene og høyskolene skal være forvaltningsorganer med særskilte fullmakter. Departementet utarbeider nå fullmakter og regelverk som innebærer at institusjonene selv kan opprette nye og forvalte eksisterende og framtidige randsoneenheter til å ivareta eksternt finansiert virksomhet. Oppdragsvirksomhet vil også kunne organiseres som en del av institusjonens interne virksomhet. Departementet antar at det bør kunne gis fullmakt til å bruke innjent overskudd fra oppdragsvirksomhet til stiftelseskapital eller kjøp av andeler. Departementet kommer tilbake med forslag til vedtak om dette i budsjettforslaget for 2003 og til evt. endringer i styringen av randsoneenheter i forbindelse med senere vurdering av adgang til å få status som særlovselskaper.

Komiteen legger til grunn Stortingets vedtak i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 27 (2000-2001) med hensyn til kriterier, forutsetninger og prosedyrer for å få tilkjent universitetsstatus og -navn.

Komiteen merker seg at dagens fire institusjonskategorier beholdes: universiteter, vitenskapelige høyskoler, statlige høyskoler og kunsthøyskoler. Komiteen vil peke på at vitenskapelige, høyskoler, bl.a. Norges musikkhøyskole, er institusjoner med nasjonalt ansvar for grunnforskning og doktorgradsutdanning på sine spesielle fagområder.

Når det gjelder kunsthøyskolene, viser komiteen til St.meld. nr. 18 (2001-2002) Kvalitetsreformen om høyere kunstutdanning der det heter:

"Norges musikkhøyskole, Kunsthøyskolen i Oslo og Kunsthøyskolen i Bergen har som hovedmål å tilby utøvende og skapende kunstutdanninger. Disse kunsthøyskolene skal være de fremste på sine fagområder, og har som målsetting å ivareta hele bredden av utdannings- og utviklingsoppgaver på sine fagfelt, tilsvarende det som er lagt til de vitenskapelige høyskolene."

Ved innføring av akkrediteringssystem vil det være mulig for kunsthøyskolene å utvikle og søke om doktorgradsutdanninger. Det vil gi dem mulighet til å opprette og nedlegge fag og emner innenfor dette fagområdet. Komiteen mener kunsthøyskolene sammen skal ivareta et nasjonalt ansvar for hele bred-

den av forsknings- og utviklingsoppgaver på sine fagområder, og går inn for å synliggjøre dette ansvaret i lovteksten gjennom et tillegg til § 2, nåværende nr. 6 som blir ny nr. 7 i lovutkastet nedenfor.

Komiteen er enig i at loven skal synliggjøre institusjonenes ansvar for økt samarbeid med samfunns- og arbeidsliv. Videre er det komiteens oppfatning at institusjonene må spille en mer aktiv rolle for at forskningsresultater i større grad anvendes slik at det kommer samfunnet til gode og at dette fremgår i lovteksten. Når det gjelder næringsmessig utnyttelse av forskningsresultater, viser komiteen også til den forestående behandling av Ot.prp. nr. 67 (2001-2002).

Komiteen vil understreke at institusjonell frihet vil være viktig for å sikre god omstillingsevne, både i forhold til kvalitetsreformens formål og fremtidige samfunnsendringer med rask og omfattende faglig utvikling. Samtidig vil komiteen påpeke behovet for at institusjonene skal samarbeide og utfylle hverandre i sine faglige aktiviteter. Større frihet for institusjonene krever samtidig gode interne systemer for kvalitetssikring. Komiteen har merket seg at studentevalueringer av utdanningen skal være en del av denne kvalitetssikringen.

Når det gjelder oppdragsvirksomhet, viser komiteen til behandlingen av Kvalitetsreformen og Innst. S. nr. 337 (2000-2001) hvor komiteen støttet forslagene fra Mjøs-utvalget i NOU 1999:18 om fullmakter til å organisere randsoneaktiviteter og ivareta eksternt finansiert virksomhet i for eksempel aksjeselskap. Komiteen merker seg at Regjeringen har igangsatt et arbeid med retningslinjer/fullmakter på dette området og forutsetter at Stortinget blir orientert på en egnet måte, eventuelt at nødvendige lovendringer/budsjettmessige konsekvenser fremmes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet legger til grunn at universitetene og høyskolene fortsatt skal være forvaltningsorganer med særskilte fullmakter.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre legger til grunn at universitetene og høyskolene ved denne lovrevisjon vil være forvaltningsorganer med særskilte fullmakter. Disse medlemmer viser for øvrig til at departementet har satt i gang en prosess som vil åpne for at enkelte statlige høyere utdanningsinstitusjoner skal kunne organiseres som selvstendige rettssubjekter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen har merket seg at universitetene og høyskolene skal organiseres som forvaltningsorganer med særskilte fullmakter. Ved behandling av St.meld. nr.

27 (2000-2001) var disse medlemmer av den oppfatning at institusjonene og disses randsoneselskaper skulle omdannes til selvstendige rettssubjekter. Det syn som ble lagt til grunn ved behandlingen av St.meld. nr. 27 (2000-2001) er fortsatt partiets oppfatning. Disse medlemmer viser derfor til merknader og forslag i Innst. S. nr. 337 (2000-2001).

4. INSTITUSJONENS LEDELSE

Departementet går inn for at institusjonene selv kan fastsette den interne organiseringen og tilpasse denne etter institusjonens størrelse og behov. Lovutkastet styrker styrets posisjon som øverste styringsorgan. Styret står fritt til å opprette og nedlegge enheter på alle nivåer og fastsetter selv styrings- og ledelsesform for de underliggende enhetene. Det lovfestes at organiseringen må sikre at studentene og de tilsatte blir hørt. Lovkravet om at institusjonen skal ha et råd, er fjernet. Leder for avdeling eller grunnenhet kan tilsettes på åremål eller velges. Styret står fritt i å konkretisere disse ledernes ansvars- og myndighetsområde.

Institusjonenes styre har etter forslaget 11 medlemmer og består, foruten rektor og prorektor, av to medlemmer valgt blant de tilsatte i undervisnings- og forskerstilling, ett blant de teknisk og administrativt tilsatte, to blant studentene og fire eksterne medlemmer. Styreperioden og rektors valgperiode forlenges fra tre til fire år. De eksterne styremedlemmene oppnevnes av departementet på fritt grunnlag etter at institusjonene har foreslått medlemmer. Det nasjonale valgreglementet oppheves. Styret fastsetter selv nærmere regler om valg, men bestemmelser om vekting av stemmer er tatt inn i loven. Ordningen med åremålstilsatt rektor for kunsthøgskolene videreføres. Også andre skal kunne søke departementet om å ha dette.

Departementet foreslår å lovfeste at studentene skal ha minst 20 pst. og aldri mindre enn to av medlemmene i alle kollegiale organer under institusjonens styre, med mindre det delegerende organ enstemmig bestemmer noe annet.

Komiteen er enig i at styret gis utvidede fullmakter i den interne organiseringen av institusjonenes virksomhet. Komiteen slutter seg til forslaget om styresammensetning ved økning i antallet eksterne styremedlemmer og at ingen enkelt gruppering har flertall alene. Komiteen viser ellers til dagens ordning med at høyskoler og universiteter kan søke om forsøk med eksternt styreflertall og at denne muligheten videreføres.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, er enig i at studentene sikres minst 20 pst. av medlemmene og aldri mindre enn to av medlemmene i alle beslutningsorganer under institusjonens styre.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen har merket seg at Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) når det gjelder studentenes rett til representasjon i styrer og kollegiale organer er tilnærmet absolutt. For å innføre en mulighet til å fravike bestemmelsen om studentrepresentasjon kreves det et enstemmig styre. Disse medlemmer er betenkt over at det faktisk er studentene selv som avgjør om det skal delta studenter i alle styrer og kollegiale organer innen institusjonen. Disse medlemmer er av den oppfatning at et flertall i styret på vanlig måte kan bestemme hvilke grupper som skal være representert og fremmer nødvendige forslag om dette.

Disse medlemmer foreslår at § 30 nr. 1 tredje punktum i lovutkastet utgår og at § 19 nr. 2 endres slik:

"§ 19. nr 2 skal lyde:

Studentene skal ha minst 20 pst. og aldri mindre enn to av medlemmene i alle kollegiale organer som tildeles beslutningsmyndighet. Unntatt fra denne bestemmelsen er tilsettingsorgan etter § 30 nr. 1."

Komiteen merker seg at rektor skal velges for fire år av gangen, men at departementet etter forslag fra styret kan fastsette at rektor tilsettes på åremål, jf. pkt. 5.

Komiteen støtter at administrerende direktør har myndighet og er ansvarlig for den samlede administrative virksomhet ved institusjonen, innenfor det mandat styret gir.

Komiteen vil påpeke at institusjonene har en forpliktelse til å legge forholdene til rette for det lokale studentdemokrati og at dette konkretiseres i en avtale mellom institusjonen og øverste studentorgan.

5. TILSETTINGSFORHOLD

Når det gjelder tilsetting i undervisnings- og forskerstillinger, avgjør styret selv om tilsettingsmyndigheten skal legges til underordnet organ eller særskilt tilsettingsutvalg. Det lovfestes at studentene skal være representert i tilsettingsorganet, med mindre kravet fravikes av et enstemmig styre. Tilsettingsorganet kan avgjøre om det i tillegg til sakkyndig bedømmelse skal gjennomføres intervju, prøveforelesninger eller andre prøver. Med unntak for førstestillinger eller professorer er det åpnet for at kravet om sakkyndig bedømmelse kan fravikes i særskilte tilfeller. Regelverket er ytterligere forenklet ved at styret selv bestemmer nærmere regler om innstilling m.m.

Departementet åpner for at tilsetting på åremål kan skje i undervisnings- og forskerstillinger, men begrenser adgangen til tilfeller da tjenestemannen skal delta i prosjekt. Hensikten er å lette omstillingsprosesser i institusjonene og å komme bort fra tungvinte

godkjenningsordninger. Forslaget er avgrenset i forhold til høringsutkastet for ikke å virke negativt på rekrutteringen. Åremålsperioden kan være fra 4 til 6 år. Maksimumsgrensen er som etter tjenestemannsloven 12 år.

Institusjonene gis frihet til å fastsette ledelses- og styringsform for avdeling og grunnenhet. Ledernes ansvar er ikke lovfestet.

Departementet foreslår i samsvar med Stortingets vedtak XIII at leder for avdeling og grunnenhet kan tilsettes på åremål. Åremålsperioden skal være 4 år, med mulighet for to gangers fornyelse.

Departementet kan etter forslag fra styret fastsette at rektor tilsettes på åremål 4 år om gangen, maksimalt 8 år sammenhengende. Styret foretar i så tilfelle selv utlysning og tilsetting av rektor. Tilsettingen skjer på grunnlag av innstilling fra et innstillingsutvalg oppnevnt av styret der studentene skal være representert med mindre det enstemmig besluttes noe annet. Departementet viser til at institusjonene er svært ulike og ønsker ikke å fastsette kompetansekrav for stillingen.

Departementet mener at styret ved den enkelte institusjon kan avgjøre tilsettingsform for administrerende direktør. Tilsetting kan skje på åremål. Styret foretar selv utlysning og tilsetting av denne og andre administrative lederstillinger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og representanten Jan Simonsen, mener tilsetting på åremål kan skje i undervisnings- og forskerstillinger når tjenestemannen skal delta i prosjekt. Flertallet understreker at institusjonene fortsatt står fritt til å beslutte midlertidige ansettelser etter reglene i tjenestemannsloven.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet går imot forslaget i §30 nr. 2 om at tilsetting på åremål kan skje i undervisnings- og forskerstillinger når tjenestemannen skal delta i prosjekt, og at varigheten på en midlertidig stilling kan være fra fire til tolv år.

Disse medlemmer mener at hensynet til fleksibilitet for institusjonene ikke kan forsvare en vesentlig svekkelse av de tilsattes rettigheter.

Disse medlemmer viser samtidig til at det allerede er et stort antall midlertidige stillinger i sektoren og at ytterligere utvidelse med åremålsstillinger vil virke negativt i et rekrutteringsperspektiv.

Disse medlemmer mener at reglene i tjenestemannsloven om midlertidig tilsetting og de nærmere reglene om åremålstilsetting i forskriftene til tjenestemannsloven (administrative/faglige lederstillinger og utdanningsstillinger) gir institusjonene tilstrekkelig mulighet for midlertidig tilsetting. Disse med-

lemmer merker seg at Arbeids- og administrasjonsdepartementet som fagdepartement har en tilsvarende oppfatning og at departementet mener at forslaget innebærer en rett til bruk av åremålstilsettinger i situasjoner hvor den reelle begrunnelsen egentlig tilsier en midlertidig stilling.

Disse medlemmer har for øvrig merket seg at enkelte høringsinstanser påpeker det uheldige i at en utvidet rett til åremålstilsetting i undervisnings- og forskerstillinger vil bevege lovverket for disse gruppene bort fra det som gjelder i privat sektor og som reguleres av arbeidsmiljøloven.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen vil peke på at en utvidelse av virkeområde for åremålsstillinger slik som Regjeringen legger frem i forslag til ny § 30 nr. 2, med ansettelse på åremål for perioder fra 4-6 år med maksimal ramme inntil 12 år, i realiteten åpner for en samlet midlertidig ansettelsesperiode for inntil 19 år. Etter disse medlemmers oppfatning må bestemmelsen i § 30 nr. 2 sees i sammenheng med aktiviteten og tilsettingsreglene i randsoner virksomhetene i universitets- og høyskolesektoren. Disse medlemmer er kjent med at Arbeidslivslovutvalget som nå er i arbeid, blant annet skal vurdere kriterier for midlertidig tilsetting og stillingsvern for disse virksomhetene. Disse medlemmer er for adgang til åremålstilsetting knyttet til prosjekt. Men disse medlemmer forutsetter at spørsmålet om åremålsperioder og lengden på disse kommer opp til ny behandling når Arbeidslivslovutvalget har lagt frem sine konklusjoner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Venstre, er enige i at institusjonene selv kan fastsette den interne organiseringen og tilpasse denne etter størrelse og behov. Flertallet mener det skal være anledning til å velge ulike modeller innenfor samme institusjon.

Flertallet mener det er ønskelig å styrke styrets posisjon som øverste styringsorgan. Flertallet viser i denne forbindelse til at styret selv bestemmer om leder for avdeling eller grunnenhet skal tilsettes på åremål eller velges. Flertallet mener at uavhengig av om en velger eller ansetter på åremål, må institusjonen selv avgjøre om en vil ha en enhetlig eller todelt ledelse. En ordning med å skille mellom en faglig og en administrativ ledelse må vurderes av styret på grunnlag av avdelingens/grunnenhetens størrelse og oppgaver. Dersom en velger enhetlig ledelse på avdelingsnivå, gjelder den administrerende direktørens myndighet fortsatt for hele den administrative virksomhet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og representanten Jan Simonsen viser til at disse partier ved behandlingen av Innst. S. nr. 337 (2000-2001) støttet forslaget i St.meld. nr. 27 (2000-2001) om at leder for avdeling eller grunnenhet skal tilsettes på åremål og ha et samlet ansvar for faglig og administrativ virksomhet på disse nivåer. Forslaget har fått støtte fra Universitets- og høgschoolrådet, Forskerforbundet og studentorganisasjonene.

Disse medlemmer mener fortsatt at dette best ville sikre en klarere organisasjonsstruktur og oppfølging av målene med kvalitetsreformen.

Disse medlemmer tar til etterretning at Regjeringen og et flertall i Stortinget vil gi institusjonene myndigheten når det gjelder åremålstilsetting eller valg av avdelings- eller grunnenhetsleder og deres ansvarsområder.

Disse medlemmer legger dette til grunn i den videre behandling.

6. ORGAN FOR AKKREDITERING OG EVALUERING

Departementet viser til at Stortinget gjennom vedtak XII, jf. Innst. S. nr. 337 (2000-2001), støttet Mjøsutvalgets forslag om å opprette et uavhengig fagorgan. Etter forslaget skulle organets hovedoppgave være å evaluere utdanninger og institusjoner innenfor høyere utdanning. I tillegg skulle et slikt organ foreta akkrediteringer av utdanninger og høyere utdanningsinstitusjoner.

Departementet foreslår å lovfeste et slikt uavhengig statlig organ for akkreditering og evaluering av høyere utdanning, institusjoner og studietilbud. Med akkreditering forstås en faglig bedømmelse av om en institusjon og de studier den tilbyr, fyller et gitt sett av standarder. Grunnlaget skal være en evaluering foretatt av eksterne sakkyndige. Disse oppnevnes av organet. Departementet kan gi forskrift om saksbehandling og fastsetting av standarder som skal legges til grunn for akkrediteringen. Standardene skal være basert på faglige vurderinger. Regelverket, særlig omkring vedtak som kan føre til en revisjon av akkreditering, må være klart.

Det lovfestes at organet kan trekke akkrediteringen tilbake hvis en institusjon ikke lenger fyller vilkårene for akkreditering, etter å ha fått en frist for å rette på forholdene. Departementet kan ikke overprøve organets akkrediteringer.

Departementet har i forslaget til formålsparagraf løftet fram kontrollformålet med organet, ettersom institusjonene selv har hovedansvaret for å utvikle kvaliteten i høyere utdanning. Departementet foreslår imidlertid et lovpålegg om at organet skal utforme virksomheten slik at institusjonene kan dra nytte av den i sitt kvalitetssikrings- og utviklingsarbeid. Organets kontroll skjer på grunnlag av metaevalueringer av

institusjonenes kvalitetssikringssystemer. Dersom disse systemene ikke finnes tilfredsstillende, kan institusjonens myndighet til selv å bestemme hvilke studier som skal tilbys, trekkes tilbake. Alle evalueringer skal gjøres offentlig kjent.

Alle institusjoner gis klagerett. Departementet ønsker ikke en kostbar og tidkrevende toinstansbehandling av alle vedtak og vil forskriftsfeste hvilke vedtak og hvilke sider av det klageorganet skal vurdere. All godkjenning av grad eller utdanning fra utlandet eller institusjon som ikke går inn under loven, kan påklages.

Departementet foreslår at akkrediterings- og evalueringsorganets styre på 5 medlemmer, en av dem student, oppnevnes av Kongen for 4 år (2 for student). Departementet oppnevner styrets leder. Styret ansetter daglig leder på åremål (6 år). Organets vedtak vil være basert på særskilte sakkyndige uttalelser. Departementet forutsetter likevel at medlemmene ikke kan inneha ledende stilling eller verv ved institusjoner under loven. Vanlige habilitetsregler følges.

Når det gjelder godkjenning av utdanning fra utenlandsk eller norsk institusjon som ikke går inn under loven, skiller departementet i sitt forslag mellom generell godkjenning eller dokumentasjon av en utdannings omfang og nivå som tillegges akkrediteringsorganet, og godkjenning som faglig jevn god med en bestemt grad eller et studium, der den enkelte institusjon som tilbyr utdanningen, avgjør søknadene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen, slutter seg til Regjeringens forslag i kap. 3 vedr. organet for akkreditering og evaluering. Flertallet konstaterer at Regjeringens forslag på denne måten følger opp Stortingets behandling av Kvalitetsreformen og forutsetningene om et uavhengig akkrediteringsorgan som ikke er underlagt departementets instruksjonsmyndighet i den enkelte sak. Organets avgjørelser skal heller ikke kunne overprøves av departementet. Flertallet mener at dette vil bidra til å sikre akkrediteringsorganets legitimitet hos berørte institusjoner og miljøer.

Flertallet viser til at forskriftshjemmelen i § 12 er ment å gi mulighet for departementet til å fastsette saksbehandlingsregler og prosedyrer for fastsetting av standarder. Flertallet mener det er viktig at standarder for institusjonsakkreditering blir så klare og entydige som mulig, dette for å sikre nivået på høyere utdanningstilbud. Flertallet vil imidlertid påpeke at departementet ikke kan fastsette faglige standarder eller sette akkrediteringsorganets faglige vurderinger til side. Slike faglige vurderinger tilligger akkrediteringsorganets ansvarsområde.

Flertallet er enig med departementet i at en sentral oppgave for akkrediteringsorganet skal være å evaluere institusjonenes interne systemer for kvali-

tetssikring. Flertallet viser til at mange institusjoner er kommet godt i gang med omfattende egenevaluering. Det vises i den forbindelse til Universitetet i Oslos egenvurdering "Virkelighet og visjon". Den viser en institusjon som legger seg åpen for innsyn både på områder der en gjør det bra og på områder der en gjør det mindre bra. Flertallet vil understreke at en viktig oppgave for akkrediteringsorganet blir med grunnlag i slike egenevalueringer å gi råd og veiledning om kvalitetsforbedrende tiltak. Flertallet vil understreke at akkrediteringsorganet med grunnlag i slike egenevalueringer skal være både faglig rådgiver og gi råd om systemforbedringer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen, viser til Mjøs-utvalgets innstilling NOU 2000:14 og Innst. S. nr. 337 (2000-2001) hvor det presiseres at organet må være uavhengig, ha en høy faglig kvalitet og stor legitimitet. På bakgrunn av ovennevnte finner disse medlemmer det betenkelig at departementet i § 13 nr. 3 gis myndighet til å gi organet pålegg etter egne forskrifter. Det fremstår for disse medlemmer som om denne retten ikke samsvarer med hensynet til organets uavhengighet og behov for legitimitet.

Disse medlemmer viser til § 14 nr. 2 første setning, hvor studenter gis en lovfestet adgang til deltagelse i styret for organet. En lovfestet praksis med deltagelse fra studenter vil etter disse medlemmers oppfatning medføre en svekkelse av organets legitimitet og uavhengighet. Dette fordi organet skal akkreditere og evaluere både offentlige og private høyere utdanningsinstitusjoner. Videre kan det være betenkelig at styrets medlemmer ikke kan inneha ledende stilling eller verv i institusjoner under denne lov. Dette vil spesielt gjøre studentdeltagelse vanskelig, siden studenter som kan tenkes å være aktuelle som regel har innehatt eller innehar verv som vanskeliggjør deltagelse i styret. I tillegg har disse medlemmer merket seg at studenter ut fra tradisjon blir valgt fra de to største studentorganisasjonene. Disse organisasjonene representerer i hovedsak utelukkende studenter ved de offentlige høyere studiesteder. Dette vil medføre en skjevfordeling i forhold til de private institusjoner som loven omhandler.

Disse medlemmer har merket seg at fremlegget på flere punkter avviker fra Stortingets vedtak, jf. Innst. S. nr. 337 (2000-2001). Vedtak VII og XII oppfattes som tolket i en retning som ikke samsvarer med NOU 2000:14 hvor et enstemmig utvalg har gitt klare kvalitetskriterier for opprettelse av nye universiteter, samt meget sterkt påpekt at det er av sentral betydning at evalueringen og akkrediteringen foretas på et faglig grunnlag. Organet skal ikke ta politiske hensyn i sine vurderinger. Hensikten med formuleringene er etter disse medlemmers oppfatning at organet

må ha en sterkere faglig forankring enn et departement som i tillegg til ovennevnte har en klart definert politisk rolle. Organets faglige troverdighet og nøytralitet er avhengig av at det sikres en uavhengig stilling. En uavhengig stilling vil medføre klare skiller mellom ulike myndighetsroller. Fagorganet vil derved kunne akkreditere og evaluere både kvalitetssikringssystem og vurdere om det faglige tilbud som er institusjonens livsgrunnlag holder den faglige høye kvalitet som er nødvendig i et internasjonalt perspektiv. En akkreditering og evaluering utført av et uavhengig organ vil være en nødvendig betingelse for å kunne motta midler i henhold til den vedtatte finansieringsmodellen, både når det gjelder offentlige og private høyere utdanningsinstitusjoner.

Disse medlemmer finner det naturlig at fagorganet på samme måte blir skjermet mot utilbørlig påvirkning fra partene i høyere utdanning, både institusjonene, organisasjonene knyttet til disse, ansatte og brukere (studenter). Dette betyr at organet må ha en rettslig uavhengig stilling og faglig autoritet.

Når det gjelder Stortingets vedtak XIV, jf. Innst. S. nr. 337 (2000-2001), beklager disse medlemmer sterkt at Stortinget ikke har mottatt en felles lov, men har fått oversendt et nytt endringsforslag til nåværende privathøyskolelov. Denne fremgangsmåten medfører uheldige omstendigheter i forhold til bl.a. forskningsmuligheter og utstyr til forskning ved de private institusjoner som dette gjelder. I tillegg viser § 13 at også i forhold til organet for akkreditering og evaluering unnlater departementet på det nåværende tidspunkt å skape likeverdige forhold mellom offentlig og privat høyere utdanning. Av denne grunn ser disse medlemmer ingen hensikt med å beholde § 13 nr. 4 i sin nåværende form, og vil hjemle myndighet og ansvar i forhold til akkreditering og evaluering av privat høyere utdanning i privathøyskoleloven.

Under henvisning til ovenstående foreslår disse medlemmer følgende endringer i §§ 12, 13 og 14:

"§ 12 nr. 3 skal lyde:

Akkreditering og evaluering skal skje på grunnlag av de standarder som legges til grunn ved tilsvarende utdanninger ved ledende institusjoner internasjonalt.

§ 12 ny nr. 4 skal lyde:

Styret for organet gir innstilling til departementet om saksbehandlingsregler. Reglene godkjennes av departementet.

§ 13 nr. 4 skal lyde:

Organets vedtak etter § 48 kan påklages til en uavhengig ankenemnd oppnevnt av departementet. Departementets fastsetter forskrift om klageadgang.

Alle evalueringer som foretas av organet er offentlige, og organet skal bidra til at disse gjøres kjent.

§ 13 nr. 5. skal lyde:

Organets ansvar og myndighet overfor private høyere utdanningsinstitusjoner hjemles i Privathøyskoleloven.

§ 14 nr. 2 skal lyde:

Styret og styrets leder oppnevnes av Kongen og består av fem medlemmer og tre varamedlemmer, hvorav ett medlem og ett varamedlem skal være studenter.

Utenlandsk utdanning

Komiteen merker seg at departementet foreslår å legge godkjenning av utenlandsk utdanning til akkrediteringsorganet. For mange oppleves det i dag som omfattende og vanskelig å få godkjent en utenlandsk utdanning som jevngod med en tilsvarende fra en norsk institusjon. Komiteen vil understreke at prosedyrene må bli enklere. Det må dessuten utøves større fleksibilitet når en utenlandsk utdanning skal vurderes.

Komiteen viser til at det er et mål at flere skal ta deler av utdanningen ved utenlandske institusjoner. Komiteen vil understreke at når en utvikler nye studieprogrammer innenfor rammene av de nye gradsstrukturene, må opphold ved utenlandske institusjoner inngå som alternativer. Det blir en viktig utfordring for institusjonene å etablere nettverk med utenlandske institusjoner for å gjøre det lettere å ta deler av utdanningen i utlandet. Det vil være viktig at flere får tilbud om utdanning utenfor engelsktalende områder. Avtaler mellom norske institusjoner og institusjoner utenfor de store språkområdene bør derfor ha prioritet.

Komiteen viser til at en viktig rolle for organet vil være å utarbeide lister for godkjente utdanninger. Dette vil lette institusjonenes arbeid med godkjenning av ekstern utdanning. Når det i lovforslaget er foreslått at organet skal kunne gi generell godkjenning, betyr det at organet skal kunne fastslå at en utdanning er på nivå med en norsk grad. Komiteen mener dette er en naturlig funksjon for et fagorgan med den kompetanse dette vil få. Den enkelte institusjon bestemmer imidlertid selv om godkjenning innebærer at en utdanning er godkjent som grunnlag for videre studier ved institusjonen.

Komiteen vil i denne sammenheng vise til en rapport til Nordisk Ministerråd om Nordboeres rettigheter (2002) som anbefaler en sterkere nordisk samordning av utdanning, eksamen og kompetansekrav. Komiteen mener departementet må ta initiativ til en gjennomgang og modernisering av de nordiske avtaler på utdanningsområdet for å lette studentutveksling og godkjenning av utdanninger.

Komiteen fremmer følgende utkast til vedtak:

"Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til en gjennomgang og modernisering av de nordiske avtaler på

utdanningsområdet for å lette studentutveksling og godkjenning av utdanninger."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen kan ikke gå god for at det blir en enhetlig og felles forståelse ved godkjenning av utenlandske utdanninger, når disse skal godkjennes av mange forskjellige instanser. Disse medlemmer presiserer at akkrediteringsorganet er det naturlige valg for en ensartet kvalitetsvurdering og godkjenning av utenlandske utdanninger.

NOKU

Komiteen har merket seg at Regjeringen foreslår å legge det nyopprettede Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKU) til Oslo.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og representanten Jan Simonsen, mener det er viktig at NOKU er operativt senest fra 1. januar 2003 og er enig med Regjeringen i at organet legges til Oslo.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har som utgangspunkt at ny statlig virksomhet normalt skal legges utenfor Oslo. Disse medlemmer mener også at utflytting av statlige arbeidsplasser er et viktig virkemiddel for å sikre sysselsetting og utvikling utenfor sentrale strøk. I denne sammenheng vil disse medlemmer peke på at det flere steder eksisterer kompetansemiljø hvor det er mulig å legge det nyopprettede organet. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen lokalisere Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen utenfor Oslo."

7. GRADER OG FAGLIGE FULLMAKTER

I departementets forslag er Kongens adgang til å bestemme krav til bredde og fordypning for grader og yrkesutdanninger opphevet. Institusjonene skal i utgangspunktet selv bestemme innholdet i lavere grader. Etter Stortingets vedtak 12. juni 2001 skulle regelverket utformes "slik at institusjonene gis frihet til selv å forme innholdet i bachelorgraden ut over de første 20 studiepoengene (ex.phil./ex.fac.)". Departementet mener det er svært viktig at de nye gradene inneholder emner som gir innføring i grunnleggende etiske, forskningsmetodiske og vitenskapsteoretiske spørsmål, og forutsetter at alle utdanninger inneholder slike elementer. Adgang for departementet til å kunne fast-

sette at bestemte emner inntil 20 studiepoeng skal inngå i en grad, hjemles i loven.

Departementet gis i lovforslaget hjemmel til å fastsette forskrift om krav til høyere grad inkludert omfanget av selvstendig arbeid. Hensikten er å gi en felles nivåforståelse av høyere grad som et tiltak for kvalitetssikring.

Når det gjelder etablering av studier og myndighetsfordelingen mellom departement og institusjon, foreslår departementet at alle institusjoner selv skal bestemme hvilke fag, emner eller emnegrupper som kan tilbys og skal inngå i grad og yrkesutdanning på lavere grads nivå. For statlige høyskoler og kunsthøyskoler bestemmer departementet fortsatt hvilke fag og emner som kan tilbys og skal inngå i grunnlaget for en høyere grad. Universitetene skal ha denne myndigheten på alle nivåer, inkludert doktorgrad. De vitenskapelige høyskolene får samme myndighet som universitetene på sine særskilte fagområder, ellers som for høyskoler. Universiteter som opprettes etter lovens ikrafttredelse, får tilsvarende myndighet innenfor de fagområder der de kan tildele doktorgrad. Det er dermed den faglige kompetansen i det enkelte fagområde som utløser økt myndighet, ikke institusjonsbetegnelsen.

Departementet mener prinsippet om full frihet innenfor doktorgradens fagområde må legges til grunn. I praksis innebærer dette at vitenskapelige høyskoler og statlige høyskoler som ønsker å etablere nye master- og doktorgradsstudier må akkrediteres av organet for akkreditering og evaluering. Departementet skal vurdere behov og arbeidsdeling før eventuell godkjenning av etablering. Departementet åpner ellers for adgang til å tildele graden æresdoktor for betydningsfull kunstnerisk innsats.

Komiteen viser til Mjøs-utvalgets innstilling hvor det bl.a. heter:

"Det er nasjonalt ikke behov for å utvikle kopier av de universiteter man allerede har eller bygge ut fagområder som allerede er godt dekket. Det er utvalgets klare oppfatning at Norge ikke bør ha flere "klassiske universiteter". For de institusjoner som ønsker en utvikling mot universitet bør det skje slik at man styrker utdanninger man allerede har på institusjonen. Videre at man øker sin kompetanse på områder som står sentralt i forhold til verdiskapning i det regionale næringslivet og som samtidig har nasjonal betydning."

Komiteen viser også til Innst. S. nr. 337 (2000-2001), side 25:

"Komiteen støtter Regjeringa sitt framlegg om at universiteta sjølve skal ha ansvaret for å opprette og leggje ned fag og gradar. Universiteta kan etter eige initiativ innanfor den økonomiske ramma dei har til disposisjon, ta initiativet til å opprette nye mastergradsstudium og nye doktorgradsprogram. Institusjonane må sjølve sjå til at dei har gode kvalitetssikrings-system internt slik at alle fag og gradar held internasjonale kvalitetsmål."

Komiteen konstaterer videre at Stortinget under behandlingen av Innst. S. nr. 337 (2000-2001) sluttet seg til Mjøs-utvalgets foreslåtte kriterier for å kunne betegnes som universitet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene i Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen, sier seg enig i at det ikke er behov for flere "klassiske" universiteter i Norge. Opprettelse av nye fag ved universitetene vil bli styrt av faglige hensyn og kvalitet, økonomi og samfunnsbehov.

Komiteen finner det unaturlig å lovfeste et skille mellom gamle og eventuelle nye universiteter. Komiteen viser til at akkrediteringsorganet også skal være et evalueringsorgan som skal kontrollere kvaliteten ved norske institusjoner som tilbyr høyere utdanning.

Komiteen foreslår at § 46 endres i tråd med ovenstående merknader, og får følgende ordlyd:

1. Universiteter bestemmer selv hvilke fag, emner og emnegrupper institusjonen skal tilby, og som skal inngå i grunnlaget for en grad eller yrkesutdanning fastsatt med hjemmel i § 45 nr. 1.
2. Vitenskapelige høyskoler, statlige høyskoler og kunsthøyskoler bestemmer selv hvilke fag, emner og emnegrupper institusjonen skal tilby, og som skal inngå i grunnlaget for lavere grad eller yrkesutdanning fastsatt med hjemmel i § 45 nr. 1. Innenfor de fagområder der de kan tildele doktorgrad bestemmer de selv hvilke fag, emner og emnegrupper institusjonen skal tilby, og som skal inngå i grunnlaget for øvrige grader eller yrkesutdanninger fastsatt med hjemmel i § 45 nr. 1. For fagområder der de ikke kan tildele doktorgrad fastsetter departementet slike bestemmelser.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen finner den klare avgrensning som flertallet legger opp til i forhold til "breddeuniversitet" problematisk. En slik formulering vil gjøre opprettelse av et privat ideelt universitet tilnærmet umulig. Disse medlemmer er fortsatt av den oppfatning at kriteriene nedfelt i Mjøsutvalget er tilstrekkelige til å ivareta hovedhensynet om høy faglig kvalitet i forholdet til studenter og forskning.

For at kvaliteten på tilbudet innen høyere utdanning ikke skal reduseres, er det etter disse medlemmers oppfatning viktig at tilbaketrekking av myndighet skjer. En formulering i lovteksten om at myndighet kan trekkes tilbake, sikrer ikke kvaliteten på en tilfredsstillende måte. Det vises til Innst. S. nr. 337 (2000-2001) vedtak XII hvor Mjøs-utvalgets kriterier i NOU 200:14 legges til grunn for opprettelsen av et uavhengig akkrediterings- og evalueringsorgan. Disse medlemmer er av den oppfatning at formelt sett vil departementet være tvunget til å trekke

tilbake myndigheten, dersom organet ikke finner kvaliteten god nok til å akkreditere hele eller deler av et tilbud. Disse medlemmer fremmer følgende endringsforslag til § 46 nr. 6:

"§ 46 nr. 6 skal lyde:

Myndighet gitt i § 46 nr. 1-2 skal trekkes tilbake av departementet dersom institusjonene ikke har tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring, jf. § 2 nr. 8."

Disse medlemmer viser til proposisjonens kap. 10a om Lærerutdanning. Kapitlet med § 54a anses som unødvendig fordi all profesjonsutdanning bør behandles likt. Disse medlemmer er av den oppfatning at lærerutdanningen bærer preg av sterke likhetstrekk med institusjonenes egne detaljplaner og omfatter generelle læringskrav som ikke bør tas inn i lovs form. Av denne grunn vil disse medlemmer gi departementet nødvendig forskriftsrett i ny § 54a og at § 54b utgår:

"Ny § 54a skal lyde:

Departementet gir forskrift om lærerutdanningens innhold og struktur."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at flertallet tolker intensjonen i Mjøsutvalgets innstilling på en slik måte at muligheten for at høyskoler skal kunne oppnå universitetsstatus på bakgrunn av dokumentert og akkreditert kvalitet og bredde vanskeliggjøres. Disse medlemmer finner det nødvendig å vise til at for eksempel høyskolen i Stavanger ikke vil ha mulighet til å bygge ut sine fag ytterligere med denne innsnevringen.

8. OPPTAK OG UTESTENGNING

Departementet foreslår at institusjonene kan gjøre unntak fra kravet om generell studiekompetanse for søkere under 25 år. Dette skal bare gjøres i helt særskilte tilfeller og er ikke ment å innebære en svekkelse av normalkravet for opptak. Adgang til å opprette en felles nasjonal klagenemnd for opptak hjemles i loven. Institusjonens styre får selv myndighet til å regulere adgangen til det enkelte studium innenfor de rammer og mål som gis av overordnet myndighet.

Lovforslaget åpner for at skikkethetsvurdering også kan innføres i andre utdanninger enn lærerutdanningen. Annullering av eksamen og utestenging på grunn av fusk kan delegeres til styrets klagenemnd. Grunnlaget presiseres til grov uaktsom fusk. Et særskilt klageorgan oppnevnt av departementet er klageinstans.

Komiteen slutter seg til proposisjonen.

9. LÆRINGSMILJØ, UNDERVISNING OG EKSAMEN

Departementet foreslår å lovfeste at styret har ansvar for at læringsmiljøet på institusjonen er fullt ansvarlig ut fra en samlet vurdering av hensynet til studentenes helse, sikkerhet og velferd. Lovteksten presiserer at ansvaret omfatter både det fysiske og psykiske arbeidsmiljøet, og konkretiserer i ni punkter hva det, så langt det er mulig og rimelig, skal sørges for mht. lokaler, lysforhold, inneklime, vedlikehold mv. Et læringsmiljøutvalg foreslås lovfestet for å sikre studentene kontroll og medbestemmelsesrett. Institusjonene blir i loven pålagt å dokumentere sitt arbeid med læringsmiljøet som del av deres interne systemer for kvalitetssikring. Disse systemene vil bli evaluert av akkrediteringsorganet.

Departementet har også tatt inn en ny bestemmelse om at institusjonene, så langt det er mulig og rimelig, skal legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av faglige krav.

Departementet har også lagt inn en ny bestemmelse om at det i løpet av første semester skal inngås en utdanningsplan mellom institusjonen og studenter som er tatt opp til studier av 60 studiepoengs omfang eller mer. Utdanningsplanen skal synliggjøre begge parters ansvar og forpliktelser.

Det lovfestes at studieåret normalt skal være 10 måneder, og at styret fastsetter undervisningsterminene. Et fullt studieår er normert til 60 studiepoeng.

Når det gjelder privatister, ønsker departementet å gi institusjonene reell adgang til å få dekket merutgifter ved eksamen. Med foreslått lovendring vil det ikke lenger være mulig å omgå privatistvederlag ved å søke fiktive opptak.

Når det gjelder eksamen, etableres en felles nasjonal karakterskala i fem trinn. Departementet foreslår å lovfeste at det skal være eksternt evaluering av vurderingen eller av vurderingsordningene. Den enkelte institusjon bestemmer selv hvordan dette skal gjennomføres og inngå som del av kvalitetssikringsarbeidet.

Etter lovforslaget kan institusjonene gi vitnemål for fullført utdanning. Når en privatist har fått sine kunnskaper og ferdigheter prøvet på en annen eller mindre omfattende måte enn studenter som er tatt opp til studiet, skal dette angis på vitnemålet, ellers ikke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, vil understreke at studentene må sikres et godt læringsmiljø og at krav til arbeidsmiljøet lovfestes. Flertallet slutter seg til at særskilte bestemmelser om studentenes arbeidsmiljø tas inn i universitets- og høyskoleloven. Flertallet viser i denne sammenheng til behandlingen av Dokument nr. 8:1 (2001-2002), jf. Innst. O. nr. 41 (2001-2002).

Flertallet mener det er tre viktige hensyn som må ligge til grunn for at arbeidsmiljøbestemmelser skal ha effekt: Bestemmelsene må inneholde konkrete anvisninger på krav til arbeidsmiljøet, de må inneholde en medvirkningsordning, og det må sikres en uavhengig tilsynsordning med sanksjonsmyndighet.

Flertallet er tilfreds med konkretiseringen i loven av hvilke krav som skal stilles til det fysiske arbeidsmiljøet og at departementet kan fastsette nærmere regler om dette.

Når det gjelder medvirkning, slutter flertallet seg til at det opprettes et læringsmiljøutvalg hvor det skal være like mange representanter fra studentene og institusjonen, og at leder velges hvert år vekselvis blant disse.

Flertallet er enig i at styret ved institusjonen skal ha ansvaret for studentenes læringsmiljø og at arbeidet skal dokumenteres og inngå som en del av institusjonens interne systemer for kvalitetssikring.

Flertallet mener imidlertid at det også må være en uavhengig tilsynsordning med sanksjonsmyndighet. Det bør her også vurderes om eksisterende kontroll- og tilsynsordninger kan benyttes til formålet, f.eks. Arbeidstilsynet. Flertallet viser her til flere fra høringsinstansene og bl.a. Arbeids- og administrasjonsdepartementet som sier at det er nødvendig med en form for uavhengig offentlig kontroll med gjennomføring av regelverket, hvis det skal bli effektivt.

Flertallet fremmer derfor følgende utkast til vedtak:

"Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av 2002 komme tilbake med forslag om en uavhengig offentlig tilsynsordning med sanksjonsmyndighet som skal påse at institusjonene følger opp sitt ansvar for studentenes læringsmiljø."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og representanten Jan Simonsen fremmer følgende forslag:

"§ 44 skal lyde:

Læringsmiljø

2. Styret har det overordnede ansvar for studentenes læringsmiljø. Styret skal, i samarbeid med studentsamskipnadene, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet.
3. Styret har ansvar for at læringsmiljøet på institusjonen, herunder det fysiske og psykiske arbeidsmiljø, er fullt forsvarlig ut fra en samlet vurdering av hensynet til studentenes helse, sikkerhet og velferd. Arbeidsmiljøloven med tilhørende forskrifter gjelder tilsvarende så langt den passer, med unntak av lovens kapittel VIII - XII B og kapittel XV.

4. Ved institusjonen skal det være et læringsmiljøutvalg og ett eller flere verneombud som skal ivareta studentenes rettigheter etter bestemmelsene i nr. 1, 2 og arbeidsmiljøloven. Læringsmiljøutvalg og verneombud skal ha de samme rettigheter og plikter som gjelder for arbeidsmiljøutvalg og verneombud etter arbeidsmiljølovens kapittel VII.
5. Institusjonens arbeid med læringsmiljøet skal dokumenteres og inngå som en del av institusjonens internkontrollsystemer etter arbeidsmiljølovens § 16 a med tilhørende forskrifter.
6. Arbeidstilsynet er tilsynsorgan. Arbeidsmiljølovens kapittel XIII gjelder tilsvarende.
7. Departementet kan fastsette forskrift."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen viser til Stortingets behandling av Dokument nr. 8:1 (2001-2002) og Innst. O. nr. 41 (2001-2002), der et flertall i kommunalkomiteen mener det er tre prinsipper som må ligge til grunn for at arbeidsmiljøbestemmelser skal ha effekt: Bestemmelsene må inneholde konkrete bestemmelser om det fysiske og psykososiale arbeidsmiljø, de må inneholde en medvirkningsordning og de må inneholde bestemmelser om en uavhengig tilsynsordning med sanksjonsmyndighet. Etter flertallets oppfatning må dette på plass for at arbeidsmiljøbestemmelsene skal få den ønskede effekt. Disse medlemmer deler fortsatt denne oppfatning.

Disse medlemmer finner det nødvendig å påpeke at fremdriften i arbeidet med studenters arbeidsmiljø ikke har vært særlig god. Det vises til forslaget fra et flertall i komiteen der det blir satt krav om tidsfrist for gjennomføringen av arbeidsmiljøbestemmelsene for studenter. Disse medlemmer viser til at tidligere tidsfrister, bl.a. fra vedtak i 2000 ikke er fulgt opp. Av denne grunn er disse medlemmer av den mening at tilsynsorganet bør få virkning fra 1. januar 2003 og at dette vil ivareta studenters behov for rask iverksetting på en god måte.

Disse medlemmer mener studenters rett til et forsvarlig fysisk og psykososialt arbeidsmiljø best ivaretas ved at deler av arbeidsmiljøloven med tilhørende forskrifter, så langt de passer, gjøres gjeldende for studenter. Dette vil sikre at man har et innarbeidet lovverk som er under dynamisk utbedring ved tilføyning av nye forskrifter. Arbeidsmiljølovens bestemmelser inneholder konkrete bestemmelser om det fysiske og psykososiale arbeidsmiljø.

Videre viser disse medlemmer til at Arbeidstilsynet har kompetanse på håndheving av arbeidsmiljølovens bestemmelser. Arbeidstilsynet har også i dag tilsynsmyndighet for de institusjoner loven gjelder. Disse medlemmer ser det derfor som naturlig at arbeidstilsynet får tillagt tilsynsmyndighet for studenters arbeidsmiljøbestemmelser. Departementet kan

fastsette forskrift om tilpasning av bestemmelsene til studenters situasjon.

Videre ser disse medlemmer det som viktig at det opprettes et læringsmiljøutvalg og ett eller flere verneombud ved institusjonen. Dette for å sikre brukers innsyn, kontroll og medvirkning i forhold som angår arbeidsmiljøet ved institusjonen.

Disse medlemmer viser til målet om livslang læring, der etter- og videreutdanning er et nødvendig virkemiddel. Det er viktig å sikre de arbeidstakere dette gjelder et godt arbeidsmiljø også når de er ute av arbeid for å ta etter- og/eller videreutdanning. Videre viser disse medlemmer til at økt studieintensitet var en målsetting for kvalitetsreformen i høyere utdanning. Økning av studietakten for den enkelte vil ha som mål å oppfordre studenter til, og medføre at studenter oppholder seg mer på institusjonen enn tidligere. Dette gjelder spesielt på grunn av økende krav til obligatorisk gruppeundervisning og innlevering av skriftlige arbeider.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til Stortingets behandling av Dokument nr. 8:1 (2001-2002), der et flertall i kommunalkomiteen mener at lovverket ikke ivaretar behovet for arbeidsmiljøbestemmelser for elever og studenter godt nok. Flertallet peker i Innst. O. nr. 41 (2001-2002) på at medvirkningsordningen er for svak, læringsmiljøbestemmelsene ikke er konkrete nok, og at det ikke finnes et uavhengig tilsynsorgan med sanksjonsmyndighet. Etter flertallets oppfatning vil dette bety at arbeidsmiljøbestemmelsene ikke vil ha den ønskede effekt.

Disse medlemmer mener elever og studenters rett til et forsvarlig fysisk og psykisk arbeidsmiljø best ivaretas ved at deler av arbeidsmiljøloven med tilhørende forskrifter, så langt det passer, gjøres gjeldende også for elever og studenter. Arbeidsmiljølovens bestemmelser er innarbeidede og utvikles dynamisk ved nye forskrifter etter hvert som kunnskapen om arbeidsmiljø utvikles. Departementet kan fastsette forskrift om tilpasning av bestemmelsene til elever og studenters situasjon. Videre mener disse medlemmer at arbeidsmiljøbestemmelsene skal håndheves av Arbeidstilsynet, som har kompetanse og erfaring på området, og effektive sanksjonsmuligheter.

Funksjonshemmede

Komiteen viser til NOU 2001:22 *Fra bruker til borger. En strategi for nedbygging av funksjonshemmede barrierer* som dokumenterer at fysisk tilgjengelighet nedprioriteres ved universiteter og høyskoler, og at det er langt igjen for studiesituasjonen for funksjonshemmede studenter kan sammenlignes med situasjonen for ikke-funksjonshemmede.

Komiteen vil understreke betydningen av å legge til rette for studenter med ulike former for funk-

sjonshemninger i studier ved universiteter og høyskoler. Funksjonshemmede studenter møter spesielle hindringer både ved opptak og på grunn av manglende pedagogisk og fysisk tilrettelegging under studiene. Siden det kan være ressurskrevende å ha funksjonshemmede studenter, er det fare for at læresteder unnlater å ta inn funksjonshemmede studenter og i tilstrekkelig grad å legge til rette for deres studier.

Komiteen mener det er viktig at læremateriellet institusjonen produserer, bør foreligge i elektronisk form, som et tilrettelagt tilbud for studenter med særskilte behov.

Språk

Komiteen er enig med Regjeringen i at institusjonene må utvikle undervisningstilbud på fremmedspråk. Dette er viktig både for å legge til rette for at flere utenlandske studenter skal velge norske læresteder og for at institusjonene bygger opp kompetanse. Komiteen vil understreke at lærerne vil måtte utvikle både sin generelle og spesielle kompetanse i fremmedspråk for å kunne forelese, veilede og rette oppgaver.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen, mener at universiteter og høyskoler har et ansvar for å styrke norsk fagterminologi på de områdene hvor de underviser og driver forskning.

Et flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og representanten Jan Simonsen, viser til at bestemmelsen om at norsk skal være undervisningsspråk i høyere utdanning kom inn i universitets- og høyskoleloven under komiteens behandling av saken våren 1995, jf. Innst. O. nr. 40 (1994-1995). Det er vanskelig å se at bestemmelsen har hatt noen praktisk betydning for språksituasjonen ved norske universiteter og høyskoler. Dette flertallet regner det som en selvfølge at norsk i hovedregelen er undervisningsspråk ved norske utdanningsinstitusjoner, og ser intet behov for å lovfeste en bestemmelse som så allikevel straks må følges opp av unntaksbestemmelser for å imøtekomme ønsket om at institusjonene intensiverer arbeidet med å bygge ut fagtilbud på andre språk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke at universitetene og høyskolene har et spesielt ansvar for å ivareta og utvikle det norske språket. Det betyr blant annet å drive begrepsutvikling og å utvikle norske fagtermer. Undervisning på norsk vil bidra til nødvendig fagspråklig utvikling. Disse medlemmer vil også understreke at undervisning på norsk er garantien for at høyere

utdanning forblir tilgjengelig for alle. Det vil sikre allmennheten muligheter for informasjon og innsyn. Disse medlemmer vil derfor opprettholde dagens lovbestemmelse om at undervisningsspråket til vanlig skal være norsk (§ 44).

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 44 a nytt punkt 1 skal lyde:

Undervisningsspråket er til vanlig norsk.

Punkt 1, 2 og 3 i forslaget forskyves tilsvarende."

Vitnemål

Komiteen merker seg at det kun skal angis på vitnemålet dersom en privatist har fått sine kunnskaper og ferdigheter prøvet på en annen måte enn studenter som er tatt opp til studiet. Det faktum at en kandidat er privatist skal ikke i seg selv føre til en merknad på vitnemålet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen, slutter seg til forslaget til § 53 nr. 3.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen har merket seg at det skal påføres vitnemålet "dersom kandidatens kunnskaper og ferdigheter er prøvet på en annen måte enn for studenter som er tatt opp ved studiet". Bestemmelsen vil i hovedsak berøre privatistkandidater med spesielt tilrettelagt studieløp. En kandidat med et alternativt studieløp, enten det er privat eller spesielt tilrettelagt, skal i prinsippet få prøvet sine kunnskaper og ferdigheter på en likeverdig måte. Karakteren alene, uten ytterligere påtegning, vil gjenspeile den enkelte kandidats kunnskaps- og ferdighetsnivå. Disse medlemmer går imot bestemmelsen i § 53 nr. 3.

Disse medlemmer har merket seg at evalueringen av forsøksordningen med bokstavkarakterer ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo peker på at bokstavkarakterskalaen er så grovmasket at den ikke gir det nødvendige skille mellom kandidatene. Det må være et mål at de enkelte studier er sammenlignbare med hensyn til karakterskalaer. Disse medlemmer er likevel av den oppfatning at enkelte fag må kunne søke om unntak der det er viktig ved praktisering av yrket. For å kunne søke unntak bør det enkelte fag i tillegg til den alternative karaktergivning også tildele karakterer etter hovedmodellen i § 50.

"§ 50 nr. 6 annet punktum skal lyde:

Den enkelte institusjon kan søke departementet om å få benytte alternativ karakterskala i tillegg til hovedmodellen."

10. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Departementet framholder at endringene generelt vil medføre høyere kvalitet på og effektivisering av høyere utdanning. Imidlertid krever dette at institusjonens ledelse i langt større grad fokuserer på strategisk utvikling av egen institusjon og bidrar til samarbeid innenfor sektoren.

Departementet mener bestemmelsene om økt frihet for institusjonene og større grad av nasjonal samordning og koordinering uten departementets medvirkning vil kunne medføre noe økte utgifter og noe økt administrasjon for institusjonene. Men de vil samtidig kunne frigjøre faglig personale for administrative oppgaver, noe som vil legge grunnlag for mer effektiv ressursutnyttelse. Økt faglig frihet vil dessuten frigjøre ressurser som til nå har vært anvendt i forbindelse med departementets behandling av enkeltsaker.

Departementet mener gjennomføring av bestemmelser om bedret læringsmiljø og tettere oppfølging av studenten vil kunne medføre økte utgifter pr. student for institusjonene. På sikt vil kortere studieløp og bedre ressursutnyttelse føre til en gevinst for samfunnet som gjennom dette blir tilført mer arbeidskraft. Lovendringene må videre ses i sammenheng med det nye finansieringssystemet for høyere utdanning, jf. Budsjett-innst. S. nr. 12 (2001-2002). Denne regelstyrte ordningen gir institusjonene økt budsjettgevinst ved økt vektallsproduksjon og gjennomstrømming.

Kvalitetsutvikling og effektivisering fordrer at institusjonene har tilstrekkelige ressurser til å make videreutvikling av kvalitativt gode og effektive studieløp, samt til å utvikle og gjennomføre strategier knyttet til forskningssatsing. Departementet viser i så måte til det nye finansieringssystemet og til den planlagte opptrappingsplanen for forskning. Departementet vil i samarbeid med sektoren legge vekt på å videreutvikle indikatorer for kvalitet, knyttet til både utdanning og forskning.

Departementet understreker viktigheten av at de høyere utdanningsinstitusjonene viser stor omstillingsevne i arbeidet med å gjennomføre Kvalitetsreformen og implementere lovendringene. Institusjonene ble i budsjettet for 2002 tilført 290 mill. kroner til omstilling og innføring av Kvalitetsreformen. Departementet vil komme tilbake til en ytterligere vurdering av omstillingsmidler i forbindelse med det årlige forslag til statsbudsjett.

Komiteen merker seg at gjennomføringen av Kvalitetsreformen både vil gi muligheter for effektivisering og bedre ressursutnyttelse, men også gi kostnader knyttet til iverksetting av for eksempel bedret læringsmiljø og tettere oppfølging av studentene.

Komiteen mener at kostnadsspørsmål og finansieringsbehov må vurderes i de årlige statsbudsjettene. Komiteen vil imidlertid påpeke behovet for å sikre institusjonene omstillingsmidler i kommende budsjett-

ter, og viser til statsbudsjettet for 2002 hvor institusjonene er tilført 290 mill. kroner til omstilling og innføring av Kvalitetsreformen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen understreker at det må tilføres nødvendige midler for å gjennomføre kvalitetsreformen også i 2003 og 2004. Kjøp av nødvendig utstyr og tjenester kan finansieres ved bruk av avkastning fra statens formue plassert i utlandet. Det er en klar forutsetning at en slik bruk av midler favner utstyr og tjenester til bruk både nasjonalt og internasjonalt.

11. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen lokalisere Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen utenfor Oslo.

Forslag 2

§ 44 a nytt punkt 1 skal lyde:

Undervisningsspråket er til vanlig norsk.

Punkt 1, 2 og 3 i forslaget forskyves tilsvarende.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og representanten Jan Simonsen:

Forslag 3

§ 44 skal lyde:

Læringsmiljø

1. Styret har det overordnede ansvar for studentenes læringsmiljø. Styret skal, i samarbeid med studentsamskipnadene, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet.
2. Styret har ansvar for at læringsmiljøet på institusjonen, herunder det fysiske og psykiske arbeidsmiljø, er fullt forsvarlig ut fra en samlet vurdering av hensynet til studentenes helse, sikkerhet og velferd. Arbeidsmiljøloven med tilhørende forskrifter gjelder tilsvarende så langt den passer, med unntak av lovens kapittel VIII - XII B og kapittel XV.
3. Ved institusjonen skal det være et læringsmiljøutvalg og ett eller flere verneombud som skal ivareta studentenes rettigheter etter bestemmelsene i nr. 1, 2 og arbeidsmiljøloven. Læringsmiljøutvalg og verneombud skal ha de samme rettigheter og plikter som gjelder for arbeidsmiljøutvalg og verneombud etter arbeidsmiljølovens kapittel VII.

4. Institusjonens arbeid med læringsmiljøet skal dokumenteres og inngå som en del av institusjonens internkontrollsystemer etter arbeidsmiljølovens § 16 a med tilhørende forskrifter.
5. Arbeidstilsynet er tilsynsorgan. Arbeidsmiljølovens kapittel XIII gjelder tilsvarende.
6. Departementet kan fastsette forskrift.

Forslag fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen:

Forslag 4

§ 19. nr. 2 skal lyde:

Studentene skal ha minst 20 pst. og aldri mindre enn to av medlemmene i alle kollegiale organer som tildeles beslutningsmyndighet. Unntatt fra denne bestemmelsen er tilsettingsorgan etter § 30 nr. 1.

Forslag 5

§ 12 nr. 3 skal lyde:

Akkreditering og evaluering skal skje på grunnlag av de standarder som legges til grunn ved tilsvarende utdanninger ved ledende institusjoner internasjonalt.

§ 12 ny nr. 4 skal lyde:

Styret for organet gir innstilling til departementet om saksbehandlingsregler. Reglene godkjennes av departementet.

§ 13 nr. 4 skal lyde:

Organets vedtak etter § 48 kan påklages til en uavhengig ankenemnd oppnevnt av departementet. Departementet fastsetter forskrift om klageadgang.

Alle evalueringer som foretas av organet er offentlige, og organet skal bidra til at disse gjøres kjent.

§ 13 nr. 5. skal lyde:

Organets ansvar og myndighet overfor private høyere utdanningsinstitusjoner hjemles i privathøyskoleloven.

§ 14 nr. 2 skal lyde:

Styret og styrets leder oppnevnes av Kongen og består av fem medlemmer og tre varamedlemmer, hvorav ett medlem og ett varamedlem skal være studenter.

Forslag 6

§ 46 nr. 6 skal lyde:

Myndighet gitt i § 46 nr. 1-2 skal trekkes tilbake av departementet dersom institusjonene ikke har tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring, jf. § 2 nr. 8.

Forslag 7

Ny § 54a skal lyde:

Departementet gir forskrift om lærerutdanningens innhold og struktur.

Forslag 8

§ 50 nr. 6 annet punktum skal lyde:

Den enkelte institusjon kan søke departementet om å få benytte alternativ karakterskala i tillegg til hovedmodellen.

12. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og merknadene ovenfor og råder Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

Vedtak til lov

om endringer i lov 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler og lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell

I

I lov 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

Institusjoner loven gjelder for

1. Denne loven gjelder for *statlige høgre utdanningsinstitusjoner*:
  - a) *universiteter*
  - b) *vitenskapelige høyskoler*
  - c) *statlige høyskoler*
  - d) *kunsthøyskoler*
2. *Kongen fastsetter institusjonsstruktur. Hvilken kategori den enkelte institusjon tilhører, avgjøres av Kongen på grunnlag av en uavhengig faglig vurdering. Kongen fastsetter institusjonens navn.*
3. *Kongen kan bestemme at deler av loven skal gjelde for andre statlige institusjoner som gir utdanning på faglig nivå med universiteter og høyskoler.*

§ 2 nr. 1 skal lyde:

1. Institusjonene under denne lov skal gi høgre utdanning som er basert på det fremste innen forskning, kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap. *Institusjonene innenfor høgre utdanning og forskning skal samarbeide og utfylle hverandre i sine faglige aktiviteter (Norgesnett).* Utdanningstilbud skal utformes og ses i sammenheng med andre nasjonale og internasjonale utdanningstilbud.

§ 2 nr. 4, 5 og 6 skal lyde:

4. Institusjonene har ansvar for å formidle kunnskap om virksomheten og for å utbre forståelse for og *anvendelse av vitenskapens metoder og resultater, både i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv.*
5. *Institusjonene skal samarbeide med samfunns- og arbeidsliv.*
6. Institusjonene har *organisatorisk og faglig ansvar for å gi tilbud om etter- og videreutdanning på sine fagområder.*

Nåværende nr. 6 blir nr. 7 og skal lyde:

7. Universitetene og de vitenskapelige høyskolene har et særlig nasjonalt ansvar for grunnforskning og forskerutdanning og for å bygge opp, drive og vedlikeholde forskningsbiblioteker og museer med vitenskapelige samlinger og publikumsutstillinger. Andre institusjoner kan tillegges et tilsvarende ansvar på sine særskilte fagområder. *Kunsthøyskolene skal ivareta et nasjonalt ansvar for hele bredden av forsknings- og utviklingsoppgaver på sine fagområder.*

Nåværende nr. 7 oppheves.

§ 2 ny nr. 8 skal lyde:

8. *Institusjonene skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetsikring. Studentevaluering av utdanningen skal inngå i systemene for kvalitetsikring. Departementet kan gi forskrift.*

Kapittel 2 får tittelen:

Institusjonens ledelse

§ 3 oppheves.

§ 4 får tittelen:

Institusjonens styre

§ 4 nr. 4 skal lyde:

4. Styret *selv fastsetter* virksomhetens interne organisering på alle nivåer. *Organiseringen må sikre at studentene og de tilsatte blir hørt.*

§ 5 skal lyde:

Delegasjon

1. Alle beslutninger ved institusjonen truffet av *andre enn* styret, treffes etter delegasjon på styrets vegne og på dettes ansvar.
2. Styret kan delegere sin avgjørelsesmyndighet til *andre ved* institusjonen i den utstrekning det ikke følger av denne lov at styret selv skal treffe vedtak, eller det er andre særlige begrensninger i adgangen til å *delegere*.

3. For så vidt gjelder §§ 32 og 50 kan departementet, etter forslag fra styret, bestemme at styret kan delegerer myndighet til *andre* ved institusjonen.
4. Styret avgjør klage over vedtak truffet av *andre* som har fått delegert myndighet etter § 5 nr. 2, i den utstrekning dette ikke er delegert til styrets klagenemnd, jf. § 24 nr. 1. Tilsvarende avgjør avdelingen klage over vedtak truffet av *grunnenhet*.

§ 6 skal lyde:

Styrets sammensetning

1. Styret består av rektor, prorektor, *to medlemmer* valgt blant tilsatte i undervisnings- og forskerstilling, *ett medlem* valgt blant de teknisk og administrativt tilsatte, *to medlemmer* valgt blant studentene og *fire* eksterne medlemmer. Rektor er styrets leder.
2. Medlemmene av styret er fritatt fra ordinær arbeidsplikt i funksjonsperioden i den grad vervene gjør det nødvendig. *Styret* fastsetter fritaketets omfang og innhold.
3. Eksterne styremedlemmer og studenter har krav på en rimelig godtgjøring for vervet, etter regler fastsatt av *styret*.
4. Departementet kan i særlige tilfeller fastsette annen styringsordning enn bestemt i *nr. 1*.

§ 7 oppheves.

§ 8 oppheves.

§ 10 skal lyde:

Valg av rektor og prorektor

1. Rektor og prorektor velges for *fire* år om gangen.
2. Valgbare som rektor og prorektor er institusjonens fast tilsatte i minst halv undervisnings- og forskerstilling. *Åremålstilsatte* i minst halv undervisnings- og forskerstilling eller *i stilling som leder for avdeling eller grunnenhet* er valgbare, dersom tilsetningsforholdet varer ut funksjonsperioden. Ingen kan gjenvelges som rektor eller prorektor hvis vedkommende vil ha fungert i dette verv i et sammenhengende tidsrom på *åtte* år ved den nye valgperiodens begynnelse.
3. *Ved opptelling skal stemmene vektet etter en fordelingsnøkkel fastsatt av styret, innenfor følgende rammer:*
  - a. *tilsatte i undervisnings- og forskerstilling* 51-71 prosent
  - b. *teknisk og administrativt tilsatte* 5-25 prosent
  - c. *studenter* 15-30 prosent*Foretas valget i særskilt valgforsamling, skal denne ha en tilsvarende sammensetning.*
4. *Styret selv fastsetter* nærmere regler om valgene.

5. Etter forslag fra *styret* kan departementet fastsette at rektor tilsettes på åremål for *fire* år om *gangen*. Ingen kan være tilsatt som rektor i en sammenhengende periode på mer enn *åtte* år.

§ 11 skal lyde:

Valg og oppnevning av styret

1. *Styremedlemmer* som er tilsatt ved institusjonen, og varamedlemmer for disse, velges for *fire* år. Valget foretas særskilt for de to gruppene fast tilsatte og midlertidig tilsatte i undervisnings- og forskerstilling og tilsatte i teknisk eller administrativ stilling.
2. *Styremedlemmer* fra studentgruppen, og varamedlemmer for disse, velges for ett år.
3. *Forslag til* eksterne styremedlemmer og varamedlemmer for disse *fremmes av institusjonens styre*. For Samisk høyskole *fremmes forslag av høyskolens styre og av Sametinget*. For kunsthøgskolene *fremmes forslag av høyskolens styre og av Norsk kulturråd*. Departementet oppnevner *på fritt grunnlag* eksterne medlemmer og varamedlemmer for disse *for fire* år.
4. Tilsatt i administrativ lederstilling *etter § 32* er ikke valgbar til institusjonens styre. Styret selv gir regler om hvilke lederstillinger som omfattes av denne bestemmelsen.
5. Ingen kan gjenvelges som styremedlem hvis vedkommende vil ha fungert i dette verv i et sammenhengende tidsrom på *åtte* år ved begynnelsen av den nye valgperioden.
6. *Kravene i likestillingsloven § 21 om representasjon av begge kjønn skal være oppfylt innen den enkelte valgkrets*.
7. *Styret selv fastsetter* nærmere regler om valgene.

Nåværende kapittel 3 oppheves.

Nytt kapittel 3 skal lyde:

Organ for akkreditering og evaluering

§ 12. Formål og definisjon

1. *Organet skal være et uavhengig statlig organ som gjennom akkreditering og evaluering skal kontrollere kvaliteten ved norske institusjoner som tilbyr høgre utdanning, samt godkjenne utdanning fra institusjoner som ikke går inn under denne lov. Akkrediterings- og evalueringsevne skal utformes slik at institusjonene kan dra nytte av den i sitt kvalitetssikrings- og utviklingsarbeid.*
2. *Akkreditering forstås i denne lov som en faglig bedømming av om en høgre utdanningsinstitusjon og de studier denne tilbyr fyller et gitt sett av standarder. Akkrediteringen skal baseres på evaluering foretatt av eksterne sakkyndige oppnevnt av organet. Akkreditering er en forutsetning for at en institusjon kan tilby utdanninger som er etablert med hjemmel i §§ 45 og 46.*

3. *Departementet kan gi forskrift om saksbehandling og fastsetting av standarder som skal legges til grunn for akkrediteringen.*

§ 13. Organets oppgaver og myndighet

1. *Organets oppgaver er:*
  - a. *Evaluering av institusjonenes system for kvalitetssikring.*
  - b. *Akkreditering av institusjoner.*
  - c. *Akkreditering av studietilbud.*
  - d. *Revidering av akkreditering som allerede er gitt.*
  - e. *Evalueringer av betydning for å kunne bedømme kvaliteten i høgre utdanning. Departementet kan pålegge organet å foreta slike evalueringer.*
  - f. *Generell godkjenning av utdanning fra institusjoner som ikke går inn under denne lov.*
2. *Hvis organet finner at en institusjon ikke lenger oppfyller vilkårene for akkreditering, skal det gis en frist for å rette forholdene. Hvis vilkårene for akkreditering fortsatt ikke er tilstede, skal organet trekke akkrediteringen tilbake.*
3. *Departementet kan ikke gi organet pålegg utover det som er hjemlet i lov eller fastsettes av departementet i forskrift, og kan ikke overprøve organets akkrediteringer.*
4. *Organets vedtak etter § 48 som gjelder godkjenning av utdanning fra institusjoner som ikke går inn under denne lov, kan påklages til en klagenemnd oppnevnt av departementet. Departementet fastsetter forskrift om klageadgang på andre avgjørelser. Organets vedtak overfor private institusjoner kan i forskrift unntas fra bestemmelsene om klage i forvaltningsloven kap. VI.*
5. *Alle evalueringer som foretas av organet er offentlige, og organet skal bidra til at disse gjøres kjent.*

§ 14. Organets styre

1. *Organet ledes av et styre som har det overordnede ansvar for organets virksomhet og de beslutninger som organet treffer.*
2. *Styret oppnevnes av Kongen og består av fem medlemmer og tre varamedlemmer, hvorav ett medlem og ett varamedlem skal være studenter. Departementet oppnevner styrets leder.*
3. *Styrets funksjonstid er fire år. Studentmedlemmer oppnevnes for to år.*
4. *Medlemmer av styret kan ikke inneha ledende stilling eller verv ved institusjoner under denne lov.*
5. *Styret tilsetter daglig leder for organet på åremål. Åremålsperioden skal være seks år.*

§ 15 nr. 2 skal lyde:

2. *Direktøren er den øverste leder for den samlede administrative virksomhet ved institusjonen, innenfor de rammer som styret fastsetter.*

Nåværende § 19 nr. 1 oppheves.

Nåværende nr. 2 blir nr. 1.

§ 19 nr. 2 skal lyde:

2. *Studentene skal ha minst 20 prosent og aldri mindre enn to av medlemmene i alle kollegiale organer som tildeles beslutningsmyndighet, hvis ikke det delegerende organ enstemmig bestemmer noe annet.*

§ 23 skal lyde:

Møtebok

Det skal føres møtebok for *styret* og for andre styringsorganer, styrer og utvalg med vedtakskompetanse. Det oppnevnte organ kan bestemme at det også skal føres møtebok for andre utvalg.

§ 24 nr. 1 skal lyde:

1. *Styret kan selv oppnevne en klagenemnd som avgjør klager og saker etter § 42 nr. 3 og § 54 på vegne av styret. Klagenemndas saksområde fastsettes ved generell instruks gitt av styret selv.*

§ 25 nr. 1 skal lyde:

1. *Klagenemnda skal ha fem medlemmer med personlige varamedlemmer. To av medlemmene skal være studenter. Leder og varamedlem for leder skal fylle de lovbestemte krav for lagdommere. Leder og varamedlem for leder skal ikke være tilstatt ved institusjonen.*

§ 27 nr. 2 og 3 skal lyde:

2. *Ved valg til organ som nevnt i nr. 1 skal det avholdes urnevalg blant studentene, med mindre allmøte enstemmig bestemmer noe annet. Et vedtak om annen valgordning enn urnevalg gjelder kun for første påfølgende valg.*
3. *Institusjonen skal legge forholdene til rette slik at studentorganene kan drive sitt arbeid på en tilfredsstillende måte. Omfanget av tilretteleggingen skal spesifiseres i en avtale mellom institusjonen og øverste studentorgan.*

§ 30 skal lyde:

Utlysning av og tilsetting i undervisnings- og forskerstillinger

1. *Tilsetting i undervisnings- og forskerstillinger foretas av styret, eller etter styrets beslutning av underordnet organ eller ett eller flere tilsettings-*

utvalg. Styret selv fastsetter sammensetningen av tilsetningsutvalget. Studentene skal være representert i tilsetningsorganet, hvis ikke styret enstemmig bestemmer noe annet.

2. *Tilsetting på åremål kan skje i undervisnings- og forskerstillinger når tjenestemannen skal delta i prosjekt.*
3. *Tilsetningsorganet utlyser selv undervisnings- og forskerstillinger. Medlem av annet tilsetningsorgan enn styret kan likevel alltid kreve at styret selv foretar utlysingen. Hvis det ene kjønn er klart underrepresentert innen den aktuelle stillingskategori på vedkommende fagområde, skal de som er av dette kjønn spesielt inviteres til å søke. Styret kan bestemme at en stilling kun skal utlyses for det underrepresenterte kjønn.*
4. *Tilsetting i undervisnings- og forskerstillinger skjer på grunnlag av innstilling. Innstilling skjer ut fra sakkyndig bedømmelse etter den stillingsbeskrivelse som er gitt i utlysning og betenkning. Tilsetningsorganet kan avgjøre at det i tillegg skal gjennomføres intervju, prøveforelesninger eller andre prøver. Tilsetningsorganet kan i særskilte tilfeller bestemme at kravet om sakkyndig bedømmelse kan fravikes for undervisnings- og forskerstillinger som ikke er førstestillinger eller profesorsstillinger. Når det foretas sakkyndig bedømmelse, skal begge kjønn være representert blant de sakkyndige. Det skal legges vekt på likestillingshensyn ved tilsetting. I stillinger hvor det stilles krav om pedagogiske kvalifikasjoner, skal det foretas en særskilt vurdering av om søkerne oppfyller disse. Styret gir nærmere regler om bedømmelsen, jf. likevel nr. 6.*
5. *Styret selv bestemmer hvem som skal innstille og fastsetter nærmere regler om innstilling m.m.*
6. *Departementet kan gi nærmere bestemmelser om fremgangsmåte og kriterier for tilsetting eller opprykk i undervisnings- og forskerstilling.*

Ny § 30 a skal lyde:

§ 30 a. Tilsetting av leder for avdeling og grunnenhet

1. *Leder for avdeling og grunnenhet kan tilsettes på åremål. Åremålsperioden skal være fire år. Ingen kan være tilsatt på åremål i stilling etter denne paragraf i mer enn til sammen tolv år.*
2. *Styret foretar selv utlysning og tilsetting av leder for avdeling og grunnenhet. Tilsetting skjer på grunnlag av innstilling fra et innstillingsutvalg oppnevnt av styret. Studentene skal være representert i innstillingsutvalget, hvis ikke styret enstemmig bestemmer noe annet.*
3. *Når særlige grunner taler for det, kan styret selv foreta tilsetting uten forutgående kunngjøring.*

Ny § 30 b skal lyde:

§ 30 b. Tilsetting av rektor

Hvis departementet har fastsatt at rektor tilsettes på åremål etter § 10 nr. 5, foretar styret selv utlysning og tilsetting av rektor. Tilsetting skjer på grunnlag av innstilling fra et innstillingsutvalg oppnevnt av styret. Studentene skal være representert i innstillingsutvalget, hvis ikke styret enstemmig bestemmer noe annet.

§ 32 skal lyde:

Tilsetting i administrative lederstillinger

1. *Styret foretar selv utlysning og tilsetter administrerende direktør for institusjonen, administrerende direktørs stedfortreder ved institusjoner med slik stilling, og etter styrets nærmere bestemmelser andre administrative ledere. Tilsetting i stilling som administrerende direktør kan skje på åremål.*
2. *Tilsetting som administrerende direktør skjer på grunnlag av innstilling fra et innstillingsutvalg oppnevnt av styret. Studentene skal være representert i innstillingsutvalget, hvis ikke styret enstemmig bestemmer noe annet. Tilsetting i andre stillinger etter denne paragraf skjer på grunnlag av innstilling fra administrerende direktør.*

§ 37 får tittelen:

Krav for opptak til høgre utdanning

§ 37 ny nr. 3 skal lyde:

3. *Departementet kan i forskrift fastsette at institusjonene i særskilte tilfeller kan gjøre unntak fra bestemmelsen om generell studiekompetanse for søkere under 25 år.*

Nåværende nr. 3 og 4 blir nye nr. 4 og 5.

§ 37 nr. 6 og 7 skal lyde:

6. *Styret kan fastsette særlige faglige minstekrav ved opptak til høgre grads studier.*
7. *Den som er tatt opp som student ved en institusjon under loven, har adgang til åpne studier ved de øvrige, så fremt opptakskravet er generell studiekompetanse og søkeren ikke er tatt opp med hjemmel i nr. 2, 3 eller 4.*

§ 38 nr. 1 og 2 skal lyde:

1. *Det skal være eget opptak til høgre grads studier.*
2. *Departementet kan gi bestemmelser om nasjonal samordning, herunder klagebehandling, av opptakene.*

§ 39 nr. 1 skal lyde:

1. *Når kapasitetshensyn eller ressurs-hensyn krever det kan styret selv regulere adgangen til det enkel-*

te studium eller deler av det, *innenfor de rammer og mål som gis av overordnet myndighet.*

§ 39 nr. 3 skal lyde:

3. Departementet gir *forskrift* om rangering av søkerne.

§ 40 nr. 3 og 4 skal lyde:

3. *Styret gir* nærmere regler om adgangen til å gå opp til eksamen uten å være opptatt som student, og kan fastsette særskilt oppmeldingsfrist for slik *eksamen*.
4. *Styret kan* fastsette at eksamenskandidater som ikke er tatt opp som studenter *til vedkommende studium*, skal betale et vederlag som dekker institusjonens merutgifter ved å holde eksamen for denne gruppen. *Studenter som følger utdanningsplan skal ikke betale slikt vederlag.* Departementet kan gi *forskrift*.

§ 42 nr. 2, 3 og 4 skal lyde:

2. En student som grovt klanderverdig har opptrådt på en slik måte at det er skapt fare for liv eller helse for pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre som studenten har å gjøre med som del i klinisk undervisning eller praksisopplæring, eller som gjør seg skyldig i grove brudd på taushetsplikt eller i grovt usømmelig opptreden overfor disse, kan etter vedtak av styret selv utestenges fra studiet i inntil 3 år. Institusjonen skal informere *Sosial- og helsedirektoratet* om utestenging etter dette alternativ når det gjelder studenter som følger utdanninger som kan utløse rett til autorisasjon etter helsepersonelloven § 48 første ledd.
3. En student som har opptrådt slik som beskrevet i § 54 nr. 1 eller 2, kan ved vedtak av styret selv eller styrets klagenemnd, *jf. § 24 nr. 1*, utestenges fra institusjonen og fratras retten til å gå opp til eksamen ved institusjoner under denne lov i inntil ett år. Departementet gir nærmere regler om informasjonsrutiner m.v.
4. Vedtak om bortvisning eller utestenging treffes med minst to tredelers flertall. Vedtak om slik reaksjon kan påklages av studenten etter reglene i forvaltningsloven. Departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av dette, er klageinstans.

§ 42 a nr. 5 skal lyde:

5. En nasjonal nemnd oppnevnt av departementet avgjør, etter uttalelse fra styret, om studenten skal nektes retten til å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring. Forvaltningsloven § 42 gjelder tilsvarende. Nemnda skal ha fem medlemmer. Lederen skal oppfylle kravene til lagdommer, og to av medlemmene skal oppnevnes etter forslag fra studentenes organisasjoner.

Ny § 42 b skal lyde:

Utestenging etter skikkethetsvurdering

1. *Kongen kan fastsette at i enkelte utdanninger* skal institusjonen vurdere om den enkelte student er skikket for *yrket*. Skikkethetsvurdering skal foregå gjennom hele studiet.
2. Vitnemål for fullført *utdanning* forutsetter at studenten er vurdert som skikket for *yrket*.
3. Styret selv kan etter innstilling fra en egen skikkethetsnemnd vedta at en student ikke er skikket for *yrket*. Student som ikke er skikket for *yrket*, kan utestenges fra studiet.
4. Vedtak om at en student ikke er skikket og om utestenging, treffes med minst to tredels flertall. Vedtak kan påklages av studenten etter reglene i forvaltningsloven. Departementet er klageinstans.
5. Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak er reist i skikkethetsnemnda. Utgiftene ved dette dekkes av institusjonen.
6. Reglene i § 43 gjelder tilsvarende.
7. Departementet gir *forskrift* om skikkethetsvurdering i de enkelte utdanninger.

Kapittel 10 får tittelen:

Læringsmiljø. Grader. Eksamen

§ 44 skal lyde:

Læringsmiljø

1. *Styret* har det overordnede ansvar for studentenes læringsmiljø. *Styret* skal, i samarbeid med studentsamskipnadene, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet.
2. *Styret har ansvar for at læringsmiljøet på institusjonen, herunder det fysiske og psykiske arbeidsmiljø, er fullt forsvarlig ut fra en samlet vurdering av hensynet til studentenes helse, sikkerhet og velferd. I utformingen av det fysiske arbeidsmiljøet skal det, så langt det er mulig og rimelig, sørges for:*
  - a. *at lokaler, adkomstveier, trapper m.v. er dimensjonert og innredet for den virksomhet som drives.*
  - b. *at lokalene har gode lys- og lydforhold og forsvarlig inneklime og luftkvalitet.*
  - c. *at lokalene blir vedlikeholdt og er rene og ryddige.*
  - d. *at lokalene er innredet slik at uheldige fysiske belastninger for studentene unngås.*
  - e. *at virksomheten er planlagt slik at skader og ulykker forebygges.*
  - f. *at tekniske innretninger og utstyr er forsynt med verneinnretninger og blir vedlikeholdt slik at studentene er vernet mot skader på liv og helse.*

- g. at lokaler, adkomstveier, sanitæranlegg og tekniske innretninger er utformet på en slik måte at funksjonshemmede kan studere ved institusjonen.
- h. at læringsmiljøet er innrettet for studenter av begge kjønn.
- i. at læringsmiljøet er utformet etter prinsippet om universell utforming.

Departementet kan fastsette forskrift.

3. Ved institusjonen skal det være et læringsmiljøutvalg som skal bidra til at bestemmelsene i nr. 1 og 2 blir gjennomført. Utvalget skal delta i planleggingen av tiltak vedrørende læringsmiljø, og nøye følge utviklingen i spørsmål som angår studentenes sikkerhet og velferd. Styret kan tillegge utvalget også andre oppgaver. Læringsmiljøutvalget rapporterer direkte til styret, og skal hvert år avgi rapport om institusjonens arbeid med læringsmiljø. Studentene og institusjonen skal ha like mange representanter hver i utvalget. Utvalget velger hvert år leder vekselvis blant institusjonens og studentenes representanter.
4. Institusjonens arbeid med læringsmiljøet skal dokumenteres og inngå som en del av institusjonens interne systemer for kvalitetssikring etter § 2 nr. 8.
5. Institusjonen skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de faglige krav som stilles ved det enkelte studium.

Ny § 44 a skal lyde:

Undervisning

1. Studieåret er normalt 10 måneder. Styret fastsetter undervisningsterminene. Et fullt studieår er normert til 60 studiepoeng.
2. Forelesninger er offentlige. Når forelesningenes art tilsier det, kan styret likevel bestemme at visse forelesninger bare skal være for institusjonens studenter eller visse grupper av studenter.
3. Styret kan bestemme at andre enn fagets studenter skal få delta i kurs og øvelser når det er ledig kapasitet.

Ny § 44 b skal lyde:

Utdanningsplan

I løpet av første semester skal institusjonen og studenter som blir tatt opp til studier av 60 studiepoengs omfang eller mer, inngå en utdanningsplan. Utdanningsplanen skal inneholde bestemmelser om institusjonens ansvar og forpliktelser overfor studenten, og studentens forpliktelser overfor institusjonen og medstudenter. Departementet kan gi forskrift om innhold i utdanningsplan.

§ 45 får tittelen:

Grader og yrkesutdanninger. Titler

§ 45 nr. 1 og 2 skal lyde:

1. Kongen bestemmer hvilke grader og yrkesutdanninger institusjonen kan gi, den tid det enkelte studium skal kunne gjennomføres på, og hvilken tittel graden eller yrkesutdanningen gir rett til. Departementet kan fastsette forskrift om krav til høyre grad og om omfang av selvstendig arbeid i høyre grad.
2. En institusjon som har rett til å gi doktorgrad, kan på de samme fagområder tildele graden æresdoktor (doctor honoris causa) for betydningsfull vitenskapelig eller kunstnerisk innsats, eller fremragende arbeid til gagn for vitenskapen eller kunsten.

§ 46 skal lyde:

Fag, emner og emnegrupper. Rammeplan. Studieplan

1. Universiteter bestemmer selv hvilke fag, emner og emnegrupper institusjonen skal tilby, og som skal inngå i grunnlaget for en grad eller yrkesutdanning fastsatt med hjemmel i §45 nr. 1.
2. Vitenskapelige høyskoler, statlige høyskoler og kunsthøyskoler bestemmer selv hvilke fag, emner og emnegrupper institusjonen skal tilby, og som skal inngå i grunnlaget for lavere grad eller yrkesutdanning fastsatt med hjemmel i § 45 nr. 1. Innenfor de fagområder der de kan tildele doktorgrad bestemmer de selv hvilke fag, emner og emnegrupper institusjonen skal tilby, og som skal inngå i grunnlaget for øvrige grader eller yrkesutdanninger fastsatt med hjemmel i § 45 nr. 1. For fagområder der de ikke kan tildele doktorgrad fastsetter departementet slike bestemmelser.
3. Departementet kan fastsette at bestemte emner inntil 20 studiepoeng skal inngå i en grad.
4. Departementet kan fastsette nasjonale rammeplaner for enkelte utdanninger.
5. Styret fastsetter studieplan for det faglige innholdet i studiene, herunder bestemmelser om obligatoriske kurs, praksis og lignende og om vurderingsformer.
6. Myndighet gitt i § 46 nr. 1-2 kan trekkes tilbake av departementet dersom institusjonene ikke har tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring, jf. § 2 nr. 8.

§ 47 skal lyde:

Godskriving av grad, yrkesutdanning, fag eller emne fra institusjon under denne lov

Grad, yrkesutdanning, fag, emne eller emnegruppe fra en institusjon som går inn under denne lov, skal godskrives studenten ved de andre institusjonene med

samme antall studiepoeng. Vedkommende institusjon skal påse at det ikke gis dobbel uttelling for samme faginnhold.

§ 48 skal lyde:

Godkjenning av grad eller utdanning fra utenlandsk eller norsk institusjon som ikke går inn under denne lov

1. Den som har grad eller utdanning fra utenlandsk eller norsk institusjon som ikke går inn under denne lov, kan søke *organ for akkreditering og evaluering* om å få utdanningen generelt godkjent som *jevngod med grad, del av grad eller utdanning* som gis ved institusjonene med hjemmel i §§ 45 og 46. Departementet kan gi forskrift om godkjenning og klageadgang, jf. § 13 nr. 4.
2. Det tilligger den enkelte institusjon under denne lov å avgjøre søknader om godkjenning som *faglig jevngod med grad, del av grad eller utdanning* institusjonen gir. Godkjenning etter denne bestemmelsen gir rett til å bruke tittel som er fastsatt for den grad eller yrkesutdanning som det er jevnført med.
3. Eksamen eller grad som er godkjent etter lov om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler § 9, skal godskrives studenten ved institusjoner under denne lov med samme antall studiepoeng.
4. I særlige tilfeller kan godkjenning gis helt eller delvis på grunnlag av kunnskaper som er dokumentert på annen måte enn ved eksamen. Prøve til kontroll av de dokumenterte kunnskaper eller tilleggsprøve kan kreves avlagt.

§ 50 nr. 1 og 2 skal lyde:

1. Styret skal sørge for at studentenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Vurderingen skal også sikre det faglige nivå ved vedkommende studium. *Det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.*
2. Styret oppnevner sensor ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering når resultatet inngår på vitnemålet eller innregnes i karakter for vedkommende studium. Det skal være minst to *sensorer*, hvorav minst en ekstern, ved bedømmelse av kandidatens selvstendige arbeid i høgre grad.

§ 50 nr. 5, 6, 7 og 8 skal lyde:

5. Ved ny sensurering etter § 51 nr. 2 og § 52 nr. 4 benyttes *minst to nye sensorer*, hvorav *minst en ekstern*. Endring kan gjøres både til gunst og ugunst for klager. Hvis den endelige karakter er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve, og klager får medhold i klage på sensuren

over den skriftlige del av eksamenen, holdes ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.

6. *Vurderingsuttrykket ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering skal være bestått/ikke bestått eller en gradert skala med fem trinn fra A til E for bestått og F for ikke bestått.*
7. Styret selv gir forskrift om avleggelse av og gjennomføring av eksamener og prøver, herunder vilkår for å gå opp til eksamen eller prøve på nytt og for adgang til ny praksisperiode, og bestemmelser om oppmelding og vilkår for oppmelding. For utdanninger med nasjonale rammeplaner fastsatt etter § 46 nr. 4 må forskriften ta utgangspunkt i de eventuelle generelle bestemmelser om eksamen og sensur som gis i rammeplanen. Styret kan delegerer til *avdeling eller grunnenhet* å gi utfyllende regler om forhold som er særegne for den enkelte eksamen.
8. Departementet kan fastsette alternative *vurderingsformer* til eksamen ved kunstutdanninger når faglige hensyn tilsier det.

§ 52 nr. 4, 5 og 6 skal lyde:

4. En student kan klage skriftlig over karakteren for sine egne prestasjoner innen tre uker etter at eksamensresultat er kunngjort. Ny sensurering skal da foretas. Er krav om begrunnelse for karakterfastsetting eller klage over formelle feil ved oppgavegiving, eksamensavvikling eller gjennomføring av vurderingen framsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra studenten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger. *Ved bruk av løpende vurdering kan institusjonen bestemme om studenten skal framsette klage etter vurdering av separat prøve, oppgave eller annen vurdering, eller om klage skal framsettes når resultatet fra fag, emne eller emnegruppe er kunngjort.*
5. Bedømmelse av muntlig prestasjon og vurdering av *praksisopplæring eller lignende* som etter sin art ikke lar seg etterprøve, kan ikke påklages. Forprøver kan bare påklages når *prøven* ikke er bestått.
6. Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne paragraf kan ikke påklages.

§ 53 skal lyde:

Vitnemål

1. *Institusjonen utferdiger vitnemål om fullført utdanning. Samtidig skal det utferdiges Diploma Supplement.*
2. Den som ikke har avsluttet utdanning skal på anmodning gis karakterutskrift for de eksamener eller prøver som han eller hun har bestått.
3. *For en kandidat som går opp til eksamen etter § 40 nr. 1 annet punktum skal det angis på vitnemål eller karakterutskrift dersom kandidatens*

kunnskaper og ferdigheter er prøvet på en annen måte enn for studenter som er tatt opp ved studiet.

4. *Institusjonen skal tildele autorisasjon for helsepersonell, i forbindelse med utstedelse av vitnemål, i den utstrekning det er fastsatt i forskrift gitt i medhold av lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v.*

§ 54 nr. 1 og 2 skal lyde:

1. Styret selv eller styrets klagenemnd, jf. § 24 nr. 1, kan annullere eksamen eller prøve, eller godkjenning av kurs, hvis studenten
  - a) ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelig opptreden har skaffet seg adgang til å gå opp til vedkommende eksamen eller prøve, eller til å delta i vedkommende kurs, eller
  - b) *forsettlig eller grovt uaktsomt* har fusket eller forsøkt å fuske ved avleggelsen av, eller forut for endelig sensur av, vedkommende eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs.
2. Styret selv eller styrets klagenemnd, jf. § 24 nr. 1, kan annullere godskrivning eller godkjenning av utdanning, eller fritak for eksamen eller prøve, hvis studenten har oppnådd dette ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelig opptreden.

§ 54 c oppheves.

II

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. gjøres følgende endring:

§ 53 første ledd skal lyde:

Sosial- og helsedirektoratet gir autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning mot nærmere fastsatt godtgjørelse. Departementet kan i forskrift pålegge den enkelte utdanningsinstitusjon og andre med utdanningsansvar å gi autorisasjon for utdanninger der det ikke kreves praktisk tjeneste (turnustjeneste), jf. § 48 andre ledd bokstav b. Sosial- og helsedirektoratet kan delegerer myndighet til å gi spesialistgodkjenning til private yrkesorganisasjoner.

III

1. Avsnitt I og II trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.
2. Departementet fastsetter overgangsregler.

B.

Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til en gjennomgang og modernisering av de nordiske avtaler på utdanningsområdet for å lette studentutveksling og godkjenning av utdanninger.

C.

Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av 2002 komme tilbake med forslag om en uavhengig offentlig tilsynsordning med sanksjonsmyndighet som skal påse at institusjonene følger opp sitt ansvar for studentenes læringsmiljø.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 30. mai 2002

Rolf Reikvam
leder

Ursula Evje
ordfører

Karita Bekkemellem Orheim
sekretær